

September 2025

Så mobiliseras
privat kapital
till gröna
uppskalningsbolag

Insikter från sex länder

September 2025

Så mobiliseras privat kapital till gröna uppskalningsbolag

Insikter från sex länder

Mikaela Almerud, David Papp, Nils Karlsson

Rapportnummer: 0525

ISBN: 978-91-90068-17-5

Rapporten är beställd av Tillväxtverket och Accelerationskontoret. Analys och slutsatser i rapporten är författarnas.

Innehållsförteckning

Förord: Sverige står inför ett strategiskt vägval	8
Sammanfattning	9
Sverige har ett betydande uppskalningsgap	9
Lärdomar från andra länder	9
Statsstödsrättsliga förutsättningar för Sverige	10
Sverige står inför ett vägval	10
1 Inledning	11
1.1 Metod och avgränsningar	12
2 Begreppslista och definitioner	16
3 Bakgrund	19
3.1 EU:s begränsade förmåga att skala upp innovativa företag	19
3.2 Kapitalmarknadernas storlek, djup och fragmentering i EU	21
3.3 Uppskalningsgapet är mindre för gröna uppskalningsbolag	22
3.4 Offentligt stöd har bidragit till att minska uppskalningsgapet	22
3.5 Sveriges utveckling inom sena finansieringsrundor 2020–2024	24
3.5.1 Sverige har en stabil utveckling i antalet sena deals	24
3.5.2 Sverige leder när det gäller värdet av totala deals per capita	26
3.6 Paletten av finansieringskällor för svenska företag	28
3.7 Statsstödsreglernas betydelse för offentliga finansieringsinstrument	29
4 Insikter från offentliga instrument i sex länder	31
4.1 Danmark	32
4.2 Estland	34
4.3 Kanada	36
4.3.1 Strategiska innovationsfonden (SIF)	36
4.3.2 Kanadas förmögenhetsfond (CGF)	37
4.4 Frankrike	39
4.4.1 Ekoteknikfond 2	39

4.4.2	Industriprojekt företag (SPI 2)	40
4.4.3	Skattelättnad för investeringar i grön industri (C3IV)	41
4.4.4	ADEME inv.	42
4.4.5	Tibi initiativet	42
4.5	Nederländerna	44
4.5.1	Investeringsstöd för tillverkningsindustrins klimatneutrala ekonomi (IMKE)	44
4.5.2	Techleap	45
4.6	Storbritannien	46
4.6.1	Netto-noll innovationsportföljen (NZIP)	46
4.6.2	Innovate UK Scale Up Program	47
4.6.3	Nationella förmögenhetsfonden (NWF)	47
5	Jämförande analys av analyserade offentliga instrument	49
5.1	Instrumentens primära funktion	49
5.2	Offentliga bidrag	51
5.3	Eget kapital- och skuldfinansieringsinstrument	54
5.4	Initiativ för kapitalmobilisering	56
5.5	Finansiella styrmedel – gröna skatteincitament	58
5.6	Tekniska stödinstrument	59
5.7	Mönster i instrumentens interventionslogiker	60
5.8	Statsstödsrättsliga förutsättningar för införande av liknande instrument i Sverige	61
6	Slutsatser och reflektioner	64
6.1	Offentlig finansiering som en katalysator för uppskalning?	64
6.2	Vad gör andra länder som Sverige kan lära sig av?	64
6.3	Vägval för Sverige	65

Tabeller

Tabell 1	Olika typer av offentligt stöd	12
----------	--------------------------------	----

Tabell 2	Urval av instrument för fördjupad analys_____	13
Tabell 3	Sammanfattande reflektioner kring EU:s begränsade förmåga att skala upp innovativa företag_____	23
Tabell 4	Nyckeldata: Regeringens investeringsprogram för grön teknik_____	32
Tabell 5	Nyckelfakta: Stöd för storskaliga investeringar _____	34
Tabell 6	Nyckeldata: Den strategiska innovationsfonden _____	36
Tabell 7	Nyckeldata: Den kanadensiska tillväxtfonden (CGF) _____	37
Tabell 8	Nyckeldata: Ekoteknikfond 2 _____	39
Tabell 9	Nyckeldata: Industriprojekt företag (SPI 2)_____	40
Tabell 10	Nyckeldata: Skattelättnad för investeringar i grön industri (C3IV)_____	41
Tabell 11	Nyckeldata: ADEME inv. _____	42
Tabell 12	Nyckeldata: Tibi initiativet _____	43
Tabell 13	Nyckeldata: Investeringsstöd för tillverkningsindustrins klimatneutrala ekonomi _____	44
Tabell 14	Nyckeldata: Techleap_____	45
Tabell 15	Netto-noll innovationsportföljen _____	46
Tabell 16	Nyckeldata: Innovate UK Scale up Program _____	47
Tabell 17	Nyckeldata: Nationella förmögenhetsfonden _____	48
Tabell 18	Analyserade instrument fördelat på typ av instrument_____	49
Tabell 19	Reflektioner från den jämförande analysen av instrument som erbjuder projektbidrag _____	54
Tabell 20	Reflektioner från den komparativa analysen av eget kapital- och skuldfinansieringsinstrument_____	56
Tabell 21	Bakgrundinformation om WIN-initiativet i Tyskland och Mansion House Accord i Storbritannien_____	56
Tabell 22	Reflektioner från den komparativa analysen av initiativ för kapitalmobilisering _____	58
Tabell 23	Reflektioner från den komparativa analysen av initiativ för finansiella styrmedel _____	59
Tabell 24	Reflektioner från den komparativa analysen av initiativ för tekniska stödprogram _____	60
Tabell 25	Statsstödsrättsliga förutsättningar att införa de analyserade instrumenten i Sverige_____	61

Figurer

Figur 1	Gap i kumulativt anskaffat kapital efter tio år (i förhållandet till genomsnittet i San Francisco)_____	20
Figur 2	Storleksjämförelse av EU:s och USA:s ekosystem efter företags marknadsvärdering_____	21
Figur 3	Skillnader mellan länder gällande kapitalmarknadernas storlek, integration och djup _____	22
Figur 4	Antal deals per land och år _____	25
Figur 5	Antal deals per land och år, per 100 000 invånare_____	25
Figur 6	Totalt värde av deals per land och år – miljarder euro _____	26
Figur 7	Totalt värde av deals per land och år, per 100 000 invånare – miljoner euro_____	27
Figur 8	Antal organisationer inom respektive finansieringsintervall, fördelat på land och sektor _____	27

Förord: Sverige står inför ett strategiskt vägval

Behovet av riskvillig och långsiktig finansiering är en central fråga för den svenska industrins konkurrenskraft och gröna omställning. En brist på finansiering i sena tillväxtfaser kan bli särskilt begränsade och hämma gröna bolag i uppskalningsfas.

För att säkerställa fortsatt utveckling av grön industri i Sverige krävs lösningar som mobiliserar mer privat kapital, och en diskussion om vilken roll staten kan och bör spela. Det offentliga har en viktig roll som katalysator för att bidra till trovärdighet och långsiktighet i satsningen för att attrahera privat kapital. Nya, långsiktiga instrument kan bidra till att öka konkurrenskraften, undvika att lovande företag i expansionsfas flyttar utomlands, och bidra till att klimatmålen nås. För att attrahera privat kapital krävs också tidsatta och förutsägbara tillståndprocesser.

Tillväxtverket har fått i uppdrag att i samverkan med Accelerationskontoret genomföra och förstärka insatser för att definiera och undanröja hinder för industrins konkurrenskraft och gröna omställning i hela landet.

Accelerationskontoret har regeringens uppdrag att underlätta industrins gröna omställning. I uppdraget ingår att analysera olika finansieringsformer och möjligheter till synergier, inklusive befintliga finansieringsinstrument på nationell- såväl som EU-nivå. I uppdraget ingår även att kartlägga och analysera andra länders verktyg för att främja gröna industrietableringar, och vid behov föreslå åtgärder som kan bidra till en mer effektiv användning av befintliga medel, en mer gynnsam investeringsmiljö och större mobilisering av privata investeringar.

Den här rapporten kartlägger offentliga instrument från sex länder inom och utanför EU, och värdefulla insikter om hur staten kan mobilisera privat kapital till gröna scaleups. Rapporten omfattar även en analys av närings- och industripolitik under kraftig förändring, både på europeisk nivå och i andra länder, och avser bidra till en större förståelse för den kontext i vilken svenska företag och insatser verkar.

Rapporten utgör ett värdefullt underlag för vidare diskussion och analys av hur svensk industripolitik kan utvecklas vidare, med insatser för att öka takten i industrins gröna omställning och stärka investeringsklimatet i Sverige. Rapporten är framtagen inom ramen för Tillväxtverkets ökade fokus på kunskapsuppbyggnad kring industriell omvandling och industripolitik inom Sverige och EU. Rapporten är beställd av Tillväxtverket i samverkan med Accelerationskontoret och skriven av Technopolis. Analys och slutsatser i rapporten tillhör författaren.

Tim Brooks, chef Avdelning Företag, Tillväxtverket

Jonas Lundström och **Kristina Alvendal**, industrisamordnare, Accelerationskontoret

September 2025

Sammanfattning

Sverige har ett betydande uppskalningsgap

EU:s ekonomi kännetecknas av ett betydande uppskalningsgap, det vill säga skillnaden mellan hur många startups som etableras och hur många som lyckas växa till globala scaleups. Trots att EU varje år får nästan lika många nya företag som USA, attraherar europeiska scaleups i genomsnitt bara hälften så mycket kapital som sina amerikanska motsvarigheter tio år efter grundandet. Deras affärsvolym är också lägre, och EU har endast 10–15 procent så många bolag i de högsta värderingsintervallen. Denna begränsade förmåga att skala upp beror på fragmenterade kapitalmarknader, brist på tillväxtkapital och en otillräcklig finansiell infrastruktur för företag i expansionsfasen.

Scaleups behöver ofta en kombination av eget kapital, lån och hybridinstrument, men det europeiska ekosystemet är inte tillräckligt utvecklat för att möta dessa behov. Ett undantag finns inom gröna uppskalningsbolag, där gapet är mindre tack vare tydliga mål, offentliga investeringar och politiskt stöd. Nästan hälften av Europas snabbväxande gröna teknikföretag fick offentlig finansiering 2023, jämfört med drygt en fjärdedel i USA, vilket visar att politiska satsningar kan göra skillnad.

Sverige har en god kapitaltillgång i relation till landets storlek, men även här är uppskalningsgapet tydligt. Svenska scaleups når i genomsnitt endast drygt 40 procent av det kapital som motsvarande företag i San Francisco har attraherat efter tio år. Det innebär att svenska företag, trots goda förutsättningar, ofta stöter på hinder i expansionsfasen och riskerar att söka kapital utanför Europa. För att minska gapet behövs lösningar som mobiliserar mer privat kapital, samt en diskussion om vilken roll staten kan och bör spela.

Som underlag för en sådan diskussion har insikter från sex andra länder samlats in och analyserats. Totalt omfattar studien fjorton offentliga instrument i Danmark, Estland, Nederländerna, Frankrike, Kanada och Storbritannien. Länderna valdes ut eftersom de lyckats attrahera stora volymer tillväxtkapital, och instrumenten eftersom de syftar till att stärka tillgången till riskvillig och långsiktig privat finansiering för gröna uppskalningsbolag inom industrin.

Lärdomar från andra länder

Analysen av de utvalda instrumenten visar att andra länders satsningar i hög grad utformats för att hantera marknadsmisslyckanden. Höga kapitalkostnader, teknologisk risk, lång återbetalningstid och fragmenterade marknader lyfts fram som centrala hinder, särskilt för gröna tekniker och strategiska industrisektorer. Instrumenten syftar främst till att mobilisera privat kapital, dela risker, stärka industriell kapacitet och skapa jobb.

De analyserade instrumenten fungerar främst genom tre typer av stöd:

- Kapitaltillförsel (bidrag, lån)
- Förbättrade ekonomiska förutsättningar (skatteincitament, riskreducering)
- Expert- och stödtjänster (rådgivning, teknisk assistans, nätverk)

De flesta av de analyserade instrumenten riktas inte enbart mot scaleups, vilket skapar konkurrens om resurser. Samtidigt prioriteras ofta gröna teknik- och industriprojekt, där offentliga kapital- och skuldfinansieringsinstrument är särskilt viktiga. Flera instrument erbjuder flexibel finansiering och attraherar privat kapital när staten fungerar som ankare.

Instrumentens relevans för gröna uppskalningsbolag och deras förmåga att attrahera privat kapital tycks i hög grad avgöras av dess utformning, omfattning och förmåga att bära risk. Analysen visar exempelvis att breda och långsiktiga initiativ sänder starkare investeringssignaler än kortsiktiga och selektiva system. Framgångsrika instrument kännetecknas av effektiv riskreducering, mobilisering av privat kapital, tydlig målgruppsanpassning samt en långsiktighet som kopplar samman industriell kapacitet med klimatnytta.

Statsstödsrättsliga förutsättningar för Sverige

EU:s statsstödsregelverk innebär att förutsättningarna att införa motsvarigheter till de analyserade instrumenten i Sverige varierar. Icke-finansiellt stöd och investeringar på lika villkor (*pari passu*) har relativt goda förutsättningar att införas, medan selektiva skatteförmåner eller subventionerade lån kräver notifiering till EU-kommissionen och anpassning till gällande statsstödsregler. De rättsliga ramarna utgör därför en central utgångspunkt i en diskussion om kompletterande eller utvecklade former av stöd.

Sverige står inför ett vägval

Uppskalningsgapet i Sverige är tydligt. Offentligt stöd kan vara betydande för att minska gapet men befintliga möjligheter är ofta fragmenterade och kortsiktiga. Därtill är sena finansieringsfaser underutvecklade och scaleups konkurrerar om kapital med mogna företag. Det är därför motiverat med en diskussion kring huruvida det finns ett behov av kompletterande offentliga instrument.

Sverige står inför ett strategiskt vägval: att fortsätta fokusera tidiga faser och exportstöd, eller att kombinera detta med långsiktiga instrument som kan mobilisera privat kapital för att stärka den gröna omställningen i industrin. Nya lösningar skulle kunna bidra till ökad konkurrenskraft, att stödja klimatmålen och minska risken att svenska bolag flyttar utomlands i expansionsfasen.

1 Inledning

En central utmaning för den gröna omställningen är bristen på riskvillig och långsiktig finansiering, särskilt för gröna uppskalningsbolag¹. Dessa präglas ofta stora kapitalbehov, höga risker och längre väg till marknad, vilket gör dem mer beroende av offentligt stöd.

Sverige har ett välutvecklat innovationssystem och en konkurrenskraftig grön industri, men investeringarna i sena tillväxtfaser är begränsade. Finansiering, särskilt i sena faser sker sällan med offentlig medverkan. När den gör det sker det ofta indirekt genom exportstöd, EU-finansiering eller riktade klimat- och industriprogram, snarare än som direktkapital i större rundor. En nedgång i investeringsvolymen i grön teknik efter 2023 tydliggör sårbarheten i det svenska ekosystemet.

För att säkerställa fortsatt utveckling av svensk grön industri och undvika att lovande gröna uppskalningsbolag säljs till utländska aktörer kan det, vid sidan om bättre förutsättningar för en attraktiv finansieringsmiljö, finnas behov av kompletterande offentliga verktyg som kan bidra till att mobilisera privat kapital och möjliggöra långsiktiga investeringar.

Exempel på insatser där staten kan komplettera marknaden, antingen genom att stärka marknadens funktion eller öka riskaptiten, är lån, kreditgarantier och riskkapital. Staten kan också bidra till att minska transaktionskostnader, tillhandahålla information och stödja kompetensutveckling.

Behovet av nya lösningar är särskilt aktuellt i en tid med snabbt föränderliga marknader och där utvecklingen av grön teknik är avgörande för svensk och europeisk industri. Att omställningen kan komma att underlättas av att industrin och staten arbetar tillsammans avspeglas bland annat i EU:s nya uppdaterade regelverk för statsstöd², som skapar ökade möjligheter för riskdelning.

I september 2024 gav regeringen Tillväxtverket i uppdrag att förstärka insatser för att undanröja hinder för industrins konkurrenskraft och den gröna omställningen. Uppdraget omfattar analyser, pilotinsatser och projekt för att öka kunskap och takt i omställningen.³ Tillväxtverket ska samverka med Accelerationskontoret, som har i uppdrag att koordinera offentliga och privata aktörer, identifiera investerings- och etableringshinder samt främja industrins övergång till fossilfria processer.⁴

¹ Rapporten använder begreppen uppskalningsbolag och scaleups synonymt. Båda begreppen används för att beskriva företag som vill och försöker skala upp sin verksamhet.

² https://competition-policy.ec.europa.eu/about/contribution-clean-just-and-competitive-transition/clean-industrial-deal-state-aid-framework-cisaf_en

³ <https://www.regeringen.se/contentassets/2bc8dd7e7c46415281f41a497696fed0/uppdrag-till-tillvaxtverket-att-genomfora-insatser-for-industrins-konkurrenskraft-och-grona-omstallning.pdf>

⁴ <https://accelerationskontoret.se/om-oss/>

Accelerationskontorets direktiv inkluderar att analysera finansieringsformer och möjliga synergier på nationell och EU-nivå samt föreslå åtgärder för en effektivare användning av befintliga medel, en gynnsam investeringsmiljö och ökad mobilisering av privat kapital.⁵

Som ett bidrag till denna diskussion fördjupar Accelerationskontoret och Tillväxtverket sin kunskap om hur offentliga insatser kan komplettera marknaden och mobilisera privat kapital, särskilt till gröna uppskalningsbolag. Denna rapport utgör ett led i det arbetet genom att kartlägga och analysera offentliga instrument i sex länder som framgångsrikt har attraherat stora volymer tillväxtfinansiering: Frankrike, Storbritannien, Nederländerna, Danmark, Estland och Kanada.

1.1 Metod och avgränsningar

Kartläggningen omfattar instrument med syfte att främja ökad tillgång till riskvillig och långsiktig privat finansiering för gröna uppskalningsbolag inom industrin i sex länder.

Uppskalningsföretag definieras i sammanhanget som företag som inte längre är startups, som har potential att bli stora företag. De har etablerade produkter eller tjänster för vilka det finns en kundbas och har en framgångsrik affärsmodell. De har redan genomgått finansieringsrundor för tidiga faser och mellanfas och är inriktade på Serie C-finansiering och/eller efterföljande serier.

Gröna uppskalningsbolag definieras i sammanhanget som företag som erbjuder teknologier som bidrar till att accelerera eller möjliggöra den gröna omställningen.

Tabell 1 kategoriserar de olika typer av stöd som har omfattats av kartläggningen av instrument i de undersökta länderna och som består av såväl finansieringsinstrument som skattepolitiska instrument och icke finansiellt stöd.

Tabell 1 Olika typer av offentligt stöd

Offentligt stöd	Typ av instrument
Finansieringsinstrument (allt med en katalyserande effekt)	Direkta instrument: • Bidrag • Instrument för investeringar i eget kapital • (Förmånliga) Lån Indirekta instrument via banker eller andra finansiella intermediärer: • Garantiprogram för banker för att underlätta vidareutlåning • Refinansieringsprogram för banker för att underlätta vidareutlåning

⁵ https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/kommittedirektiv/accelerationskontor-for-att-underlatta-industrins_hcb157/#Kommitt%C3%A9direktiv

	• Inrättande av fondandelsfonder (fond i fond) (förstärkning av ekosystemet för riskkapital)
Finans-/skattepolitiska instrument	• Skattemässiga instrument • Subventioner
Icke finansiellt stöd	• Tekniskt bistånd, rådgivning • Utbildning och mentorskap • In-kind bidrag, fri tillgång till företagstjänster/produkter • Stöd i att projektera extern finansiering (fundraising) • Matchmaking-tjänster som kopplar samman företag med investerare eller kunder

Källa: Technopolis sammanställning av olika typer av instrument och deras kategorisering.

Inledningsvis genomfördes en bred kartläggning av instrument i de utvalda länderna, som syftar till att stödja gröna uppskalningsföretag. Kartläggningen baserades på källor som OECD STIP Compass⁶, OECD:s sammanställning av policyer för startups och scaleups i medlemsländerna⁷, nyhetsplattformar med fokus på startups och scaleups⁸ samt webbplatser till nationella utvecklingsbanker och andra investeringsfrämjande organ.

Kartläggningen identifierade ett nittiototal instrument. För varje instrument samlades uppgifter in om stödsort, målgrupp, total budget och, i de fall det gällde finansiellt stöd, även stödnivå per företag. Utifrån denna information sorterades instrument bort som i första hand riktade sig till tidiga utvecklingsfaser eller som hade begränsad relevans för grön teknik och industri.

I ett nästa steg genomfördes en urvalsworkshop med representanter från Tillväxtverket och Accelerationskontoret. Där presenterades och diskuterades ett trettiotal instrument, varav 14 valdes ut för fördjupad analys (se Tabell 2). För dessa instrument gjordes en systematisk genomgång av programdokumentation, relevanta utvärderingar och regelverk, kompletterat med intervjuer.

Tabell 2 Urval av instrument för fördjupad analys

Land	Instrument
Danmark	Regeringens investeringsprogram för grön teknik (Investeringsordningen til Grøn Industriproduktion, GISS)

⁶ <https://stip.oecd.org/stip/>

⁷ <https://www.oecd.org/en/about/programmes/start-up-and-scale-up-policy.html>

⁸ Se till exempel <https://sifted.eu/> och <https://pitchbook.com/news/europe>.

Estland	Stöd för storskaliga investeringar (Suuremahuliste investeeringute toetus)
Frankrike	Ekoteknikfond 2 (Fonds Ecotechnologies 2)
Frankrike	Industriprojekt företag 2 (Société de Projets Industriels 2, SPI 2)
Frankrike	Skattelättnad för investeringar i grön industri (Crédit d'impôt au titre des investissements dans l'industrie verte, C3IV)
Frankrike	ADEME Inv. (ADEME Investissement)
Frankrike	Tibi initiativet (Initiative Tibi)
Kanada	Strategiska innovationsfonden (Strategic Innovation Fund, SIF)
Kanada	Kanadas tillväxtfond (Canada Growth Fund, CGF)
Nederländerna	Investeringsstöd för tillverkningsindustrins klimatneutrala ekonomi (Investment manufacturing Industry Climate Neutral Economy, IMKE)
Nederländerna	Techleap
Storbritannien	Netto-noll innovationsportföljen (Net Zero Innovation Portfolio, NZIP)
Storbritannien	Innovate UK Scale up program (Innovate UK Scale up Programme)
Storbritannien	Nationella förmögenhetsfonden (National Wealth Fund, NWF)

För varje land utarbetades en landstudie med en fördjupad analys av de utvalda instrumenten samt en beskrivning av den nationella kontexten för grön teknik, inklusive centrala aktörer och övergripande policyramar. Studierna omfattade även en analys av det nationella landskapet för senfasfinansiering av industriella gröna uppskalningsbolag, med fokus på investeringsvolym, genomsnittlig storlek per runda, investerarland och de största investerarna. Kartläggningen baserades på data från databasen Net Zero Insight och avgränsades till sena investeringsrundor inom industrisektorn i Danmark, Estland, Frankrike, Nederländerna, Storbritannien och Kanada.⁹

Därutöver genomfördes en juridisk prövning av de utvalda instrumentens möjligheter att implementeras i Sverige, med särskilt fokus på EU:s statsstödsregelverk. Bedömningen utfördes av en externt anlitad advokatfirma med specialisering i konkurrens- och statsstödsrätt.

⁹ Databasen omfattar företag, investerare och affärer inom klimatteknik, definierat i linje med EU:s taxonomi. Täckningen är särskilt stark i Europa och Nordamerika, med bäst kvalitet för *venture capital* och *private equity*, medan infrastrukturfonder är mer översiktligt representerade. Eftersom databasen enbart bygger på offentlig information saknas ofta uppgifter om tidiga investeringsrundor och totalt sett uppskattas omkring en tredjedel av alla affärer vara odokumenterade.

Analysen har avgränsats till instrument riktade mot gröna uppskalningsbolag inom industrin, i första hand i sena faser, men i enstaka fall även till Serie B-rundor eller till stöd i form av icke-finansiella tjänster, såsom teknisk assistans.

2 Begreppslista och definitioner

Begrepp	Beskrivning/definition
Ankarfinansiering	Ankarfinansiering innebär att en större och ofta finansiellt stabil investerare går in tidigt i ett projekt eller bolag för att bygga förtroende och attrahera ytterligare kapital. I många fall utgör detta ett nödvändigt fundament för att möjliggöra riskfinansiering.
Avtalsförpliktelser för leverans (offtake contracts)	Avtal som garanterar att produkten från projektet, exempelvis el, vätgas eller annan output från grön teknik, har en köpare under en viss period. Detta skapar stabila intäkter och minskar efterfrågerisken, vilket underlättar finansiering av projekt som annars anses för riskfyllda.
CCS-projekt	<i>Carbon Capture and Storage</i> (CCS) innebär att koldioxiden i rökgaserna från kraftverk, förbränningsanläggningar eller stora processindustrier fångas in och lagras.
Deals	I senfasfinansiering används ofta termen "deals" för att beskriva alla investeringar som sker i senare skeden, men alla deals är inte nödvändigtvis en fullständig finansieringsrunda. Exempelvis kan en investerare göra ett mindre tillskott (en "minor deal") utan att det klassas som en ny Serie D-runda.
Dödens dal	Dödens dal är ett uttryck för gapet mellan idé och kommersialisering, dvs den fas där innovationsföretag har tagit fram och validerat en lösning, men ännu inte lyckats etablera sig kommersiellt eller generera intäkter.
Elektrolysanläggningar	En elektrolysanläggning är en teknisk anläggning som använder elektricitet för att driva kemiska reaktioner genom elektrolys. Med denna process kan ofarliga ämnen, som vanligt koksalt, omvandlas till produkter som klor och natronlut för desinfektion, eller vatten spjälkas till vätgas och syre. På så sätt utgör elektrolysanläggningar ett miljövänligt alternativ till att producera, transportera och hantera traditionella kemikalier för desinfektionsändamål.
Familjekontor	Ett familjekontor (<i>family office</i>) är en privat förvaltningsorganisation som hanterar förmögenheten för en eller flera mycket förmögna familjer. Det kan inkludera allt från investeringsförvaltning, skatteplanering och juridisk rådgivning.
Finansieringsrunda	En finansieringsrunda är en specifik omgång där ett företag tar in kapital från investerare. Exempel på sådana rundor är Serie A, Serie B, Serie C och så vidare. Varje runda har typiskt ett tydligt syfte, värdering och villkor. I senfasfinansiering handlar det ofta om att skala upp verksamheten, expandera till nya marknader eller förbereda sig för en börsnotering eller förvärv.
Fond-i-fond	Fond-i-fond-strukturer är en investeringsmodell där en fond placerar pengar i andra fonder i stället för direkt i enskilda företag eller tillgångar.
Först i sitt slag	Ett först-i-sitt-slag (<i>first of a kind</i> , FOAK) -projekt är det första kommersiella projektet som tar en ny teknologi eller en ny design till en storskalig, bevisad skala, efter att den har utvecklats i mindre format eller teori.

Greentech	<i>Greentech</i> avser ny teknik, innovativa processer och lösningar som syftar till att förbättra effektiviteten i befintliga industriella verksamheter, samtidigt som den negativa påverkan på klimat, luft, vatten och ekosystem minimeras eller helt undviks.
Koncessionalitet	Koncessionalitet betyder att ett lån eller en investering erbjuds på villkor som är mer fördelaktiga än vad marknaden skulle ge, till exempel genom lägre ränta än marknadsräntan, längre återbetalningstid eller delvis eller helt återbetalningsfritt stöd. Syftet är att minska risk och kostnad för mottagaren, ofta för att stimulera investeringar i projekt som annars inte skulle genomföras, till exempel inom gröna teknologier.
Kontraktsbaserade prisgarantier (contracts for difference)	En kontraktsbaserad prisgaranti säkerställer ett förutbestämt pris för en viss produkt, exempelvis koldioxid eller vätgas. Om marknadspriset avviker från det garanterade priset, kompenserar kontraktet skillnaden, vilket minskar intäktsrisken för investerare.
Kreditgarantier	En kreditgaranti är ett åtagande, ofta från staten eller en bank, som garanterar en kreditgivare (t.ex. en bank) att en viss del av en utlåning kommer att återbetalas även om låntagaren inte kan göra det. Detta minskar kreditgivarens risk och gör det lättare för företag att få tillgång till lån och kapital, särskilt för projekt som anses ha högre risk, såsom investeringar i grön omställning eller bostadsbyggande, och för att främja ekonomisk tillväxt.
Marknadsdjup	Marknadsdjup inom kapitalmarknaden handlar om hur stort antalet köp- och säljorder är för en specifik tillgång vid olika prisnivåer, eller hur djupt en marknad är. Ett djupt marknadsdjup indikerar stor aktivitet och likviditet, medan ett grunt marknadsdjup pekar på lägre aktivitet och därmed högre risk för prisfluktuationer.
Nyckeltekniker	Begreppet "nyckeltekniker" (eller <i>key technologies</i> på engelska) används för att beskriva teknologier som är särskilt viktiga eller avgörande inom ett visst område eller för en viss utveckling. Det är alltså tekniker som har stor betydelse för att möjliggöra, driva eller forma innovation, produktion eller samhällsutveckling.
Pari Passu	Pari passu är en latinsk term som betyder "med lika steg" och innebär att flera parter, till exempel kreditgivare eller aktieägare, behandlas lika och har samma prioritet, rättigheter och skyldigheter. I detta sammanhang innebär det att staten och privata investerare satsar samtidigt, på samma villkor och med samma risknivå, utan att staten får en sämre avkastning.
Power-to-X	Power-to-X (PtX) syftar på teknologier som omvandlar överskottsel från förnybara energikällor till andra former av energi eller material. Det används ofta för att minska koldioxidutsläpp i sektorer som tung transport, industri och flyg – där direkt elektrifiering är svår att genomföra.
Scaleups	OECD definierar en scaleup som ett företag med minst 10 anställda och minst 10 procent årlig tillväxt under tre på varandra följande år, mätt i sysselsättning eller omsättning.
Serie A-D finansiering	Serie A-D finansiering är en sekvens av investeringsrundor, där varje "serie" representerar ett steg i tillväxten och kapitalbehovet. Serie A är den första stora finansieringsrundan efter såddfinansiering för att bygga en fungerande

	affärsmodell och etablera sig på marknaden. Serie B fokuserar på att expandera verksamheten och säkra marknadsandelar, medan Serie C och Serie D är för ytterligare expansion, intäktsökning och att förbereda sig för en potentiell börsnotering eller förvärv, där Serie D ofta är en av de sista privata rundorna innan dessa steg.
Sena finansieringsrundor	Finansiering för Serie C eller efterföljande faser
Skuldfinansieringsinstrument	Skuldfinansieringsinstrument är verktyg som företag eller offentliga aktörer använder för att låna pengar, i stället för att ta in nytt eget kapital. Det kan till exempel vara obligationer, lån eller certifikat, där låntagaren förbinder sig att betala tillbaka beloppet med ränta inom en viss tid. Dessa instrument används för att finansiera investeringar eller täcka löpande kostnader, och innebär en skuld som måste återbetalas till långivaren
Sluten investeringsfond	En sluten offentlig investeringsfond är en börsnoterad värdepappersfond som emitterar ett fast antal andelar under en begränsad tid. Till skillnad från öppna fonder skapas inga nya andelar, utan fondens andelar handlas på börsen precis som aktier.
Startups	En startup, till skillnad från scaleup, är ett nystartat företag som ännu inte bevisat sin affärsmodell. Fokus ligger på att utveckla produkten och hitta en hållbar plats på marknaden.
TRL	TRL (Technology Readiness Level) är en skala som används för att mäta hur mogen en teknologi eller innovation är, från tidig idé till färdig produkt. Skalan går från nivå 1 (grundläggande principer observerade) till nivå 9 (fullt operativt system i verklig miljö).

3 Bakgrund

Detta avsnitt belyser varför offentligt stöd kan spela en roll för att skala upp innovativa företag i EU och Sverige. Analysen omfattar en jämförelse med USA, en genomgång av kapitalmarknadernas förutsättningar samt sektorspecifika skillnader. Vidare behandlas frågor om senfasfinansiering, offentliga insatser för företags tillväxt och omställning i Sverige, liksom de statsstödsprinciper som sätter ramarna för diskussionen om offentliga finansieringsinstrument.

3.1 EU:s begränsade förmåga att skala upp innovativa företag

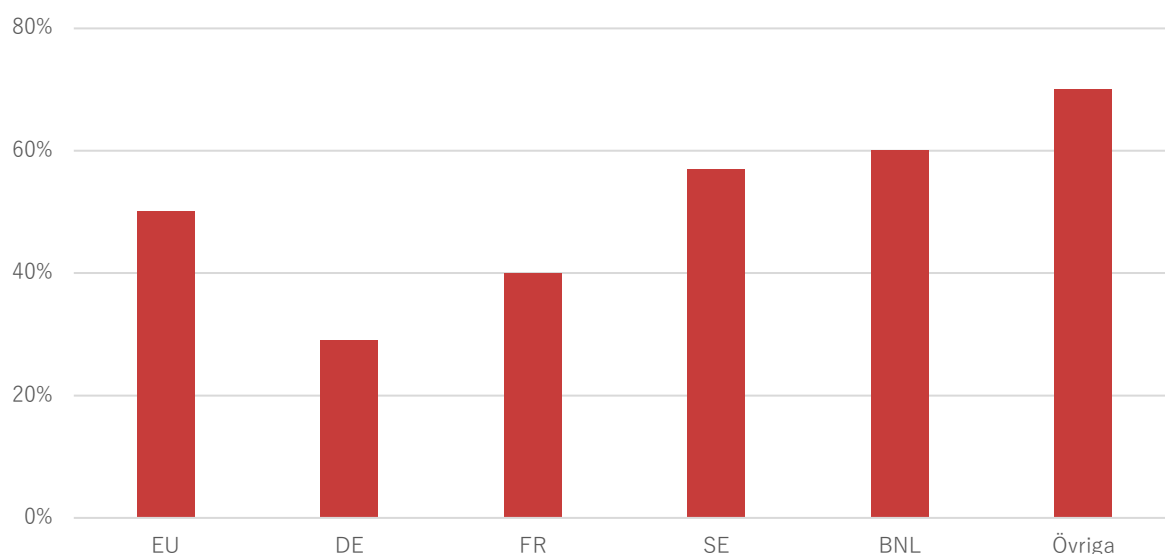
En strukturell svaghet i EU:s ekonomi är den begränsade förmågan att skala upp innovativa företag. Trots att EU etablerar nästan lika många startups som USA varje år, är det betydligt färre som utvecklas till globala scaleups eller mogna bolag. Den främsta orsaken är bristande tillgång till tillväxtkapital och ett fragmenterat finansiellt ekosystem.¹⁰

Figur 1 illustrerar uppskalningsgapet genom att visa det kumulativa anskaffade kapitalet efter tio år, relativt genomsnittet i San Francisco.¹¹ Tio år efter grundandet har europeiska scaleups i genomsnitt lockat till sig ungefär hälften så mycket kapital som sina amerikanska motsvarigheter, samtidigt som deras affärsvolym är lägre. För Sveriges del uppgår gapet till knappt 60 procent och för Frankrike 40 procent. Även om jämförelsen görs mot ett av världens mest framstående ekosystem, ger den en indikation på att tillväxtgapet för europeiska företag är betydande, även i de länder och innovationsmiljöer som har välutvecklade kapitalmarknader.

¹⁰ Regeringskansliet, Faktapromemoria om EU:s startup- och scaleup-strategi, 2025

¹¹ Europeiska investeringsbanken (2024): Uppskalningsgapet – finansmarknadsbegränsningar som håller tillbaka innovativa företag i Europeiska unionen (figur 8), EIB:s tematiska studier

Figur 1 Gap i kumulativt anskaffat kapital efter tio år (i förhållandet till genomsnittet i San Francisco)

Källa: Rekonstruerad figur från Europeiska investeringsbanken – *The scale-up gap, financial market constraints holding back innovative firms in the European Union*.¹²

Bristen på tillväxtkapital i Europa innebär att företag i expansionsfasen alltför ofta söker utländska investerare, flyttar delar av verksamheten utomlands eller väljer börsnotering i USA, där marknadsvärderingarna generellt är högre.

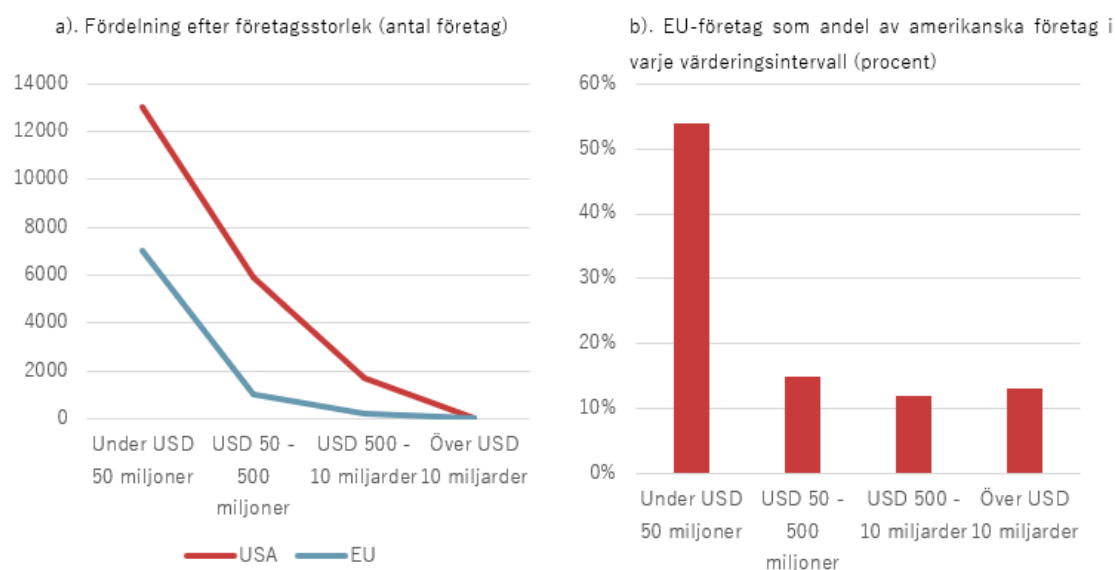
Figur 2 visar att EU har en relativt stor andel mindre företag, men att antalet snabbt minskar ju större företagsstorleken blir. I de högsta värderingsintervallen når EU endast upp till omkring 10–15 procent av det amerikanska antalet företag. Detta pekar på en strukturell svaghet i EU:s förmåga att skala upp företag till globalt konkurrenskraftiga nivåer.

Utmaningen förstärks av att företag i expansionsfasen har komplexa finansieringsbehov och ofta kräver en kombination av eget kapital, lån och hybridinstrument. Den europeiska finansiella infrastrukturen är i dagsläget inte tillräckligt utvecklad för att möta dessa behov, vilket försvårar uppskalning och på längre sikt riskerar att hämma konkurrenskraften.¹³

¹² Finansieringsgapet uttrycks som den procentuella skillnaden mellan genomsnittligt kumulativt anskaffat kapital under de första tio åren sedan etableringen av scale-ups i en region, TCi, och genomsnittligt kumulativt kapital anskaffat av företag i San Francisco, TCsf, nämligen $(TCi - TCsf) / TCsf$. Övriga inkluderar de återstående länderna i urvalet. Urvalet består av en starkt balanserad panel av företag med minst en affär mellan 2013 och 2023 med en marknadsvärdering mellan 500 miljoner och 10 miljarder dollar. BNL: Benelux, DE: Tyskland, FR: Frankrike, SE: Sverige, Övriga utgörs av resterande EU-länder samt London.

¹³ Europeiska investeringsbanken (2024): Uppskalningsgapet – finansmarknadsbegränsningar som håller tillbaka innovativa företag i Europeiska unionen (figur 8), EIB:s tematiska studier

Figur 2 Storleksjämförelse av EU:s och USA:s ekosystem efter företags marknadsvärdering

Källa: Rekonstruerad figur från *Europeiska investeringsbanken: The scale-up gap, financial market constraints holding back innovative firms in the European Union*.¹⁴

3.2 Kapitalmarknadernas storlek, djup och fragmentering i EU

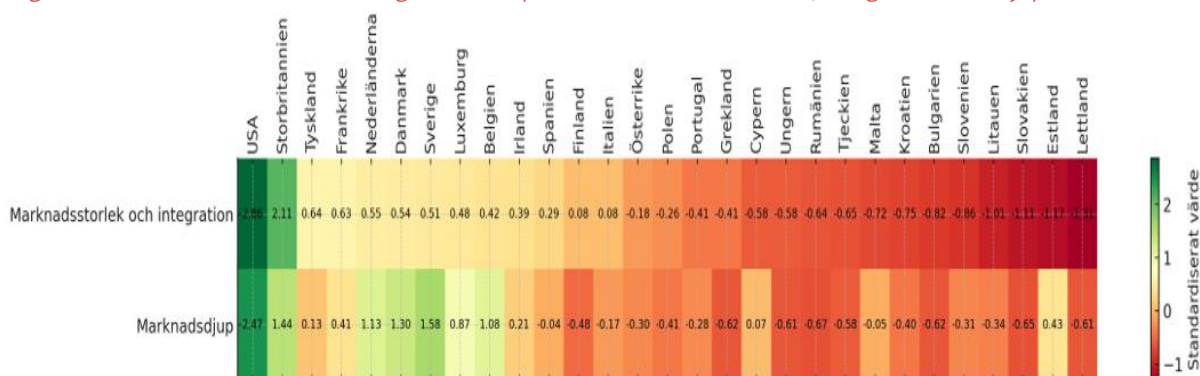
En viktig förklaring till uppskalningsgapet är kapitalmarknadernas begränsade storlek, djup och fragmentering. Figur 3 visar en värmekarta över marknadsstorlek och integration samt marknadsdjup i olika länder. Marknadsstorlek och integration anger hur väl kapitalmarknaden är sammankopplad internationellt, medan marknadsdjup anger hur utvecklad marknaden är och hur mycket kapital som finns tillgängligt.

USA, Storbritannien och Tyskland har stora, djupa och integrerade marknader som gynnar kapitalflöden. Sverige ligger något över EU-genomsnittet (0,42) för marknadsstorlek och integration men under större ekonomier som Tyskland och Frankrike, vilket kan hämma uppskalning. Samtidigt uppvisar Sverige ett marknadsdjup på 1,58, vilket tyder på ett relativt välutvecklat finansiellt ekosystem med god kapitaltillgång, även om det är mindre i absoluta tal.¹⁵

¹⁴ Urvalet inkluderar riskkapitalstödda eller tidigare riskkapitalstödda företag med minst en affär genomförd mellan januari 2021 och december 2023 med marknadsvärdering inom parentes. Urvalet inkluderar inte företag som genomförde en affär under den perioden för vilken inga uppgifter om marknadsvärdering finns tillgängliga. Företag kan ingå i mer än en marknadsvärderingsgrupp. Därför är summan av parentes inte lika med det totala antalet företag som är aktiva på respektive orter.

¹⁵ De institutionella strukturerna spelar en viktig roll. Sverige och Danmark har tillsammans med Nederländerna högt utvecklade privata pensionssystem som ger en stark bas av långfristigt, risktolerant kapital. Dessa tre länder står ensamma för mer än hälften av EU:s totala pensionstillgångar (IMF, 2024).

Figur 3 Skillnader mellan länder gällande kapitalmarknadernas storlek, integration och djup

Källa: Europeiska investeringsbanken – Investment Report 2024/2025.¹⁶

3.3 Uppskalningsgapet är mindre för gröna uppskalningsbolag

Även om uppskalningsgapet präglar de flesta sektorer är det mindre inom grön teknik, där Europa har lyckats minska avståndet till USA med högre investeringsnivåer och fler växande företag än inom andra innovationsområden.¹⁷ Detta är anmärkningsvärt eftersom affärsmodeller inom grön teknik, till skillnad mot till exempel den digitala sektorn, ofta innebär hög kapitalintensitet, lång tid till marknaden samt betydande teknologiska och regulatoriska risker, faktorer som fördjupar den så kallade "dödens dal" mellan tidig utveckling och kommersialisering.

Den relativa framgången kan förklaras av en kombination av starkt politiskt stöd för klimat- och hållbarhetsfrågor, betydande offentliga investeringar i nyckelteknologier, riktade regleringar och subventioner, en robust forsknings- och innovationsbas samt en stark inhemsk efterfrågan i linje med EU:s klimat- och omställningsmål.¹⁸

3.4 Offentligt stöd har bidragit till att minska uppskalningsgapet

Den relativa framgången för gröna teknikföretag visar att offentliga insatser kan spela en viktig roll för att minska uppskalningsgapet. År 2023 fick nästan hälften av alla snabbväxande startups offentlig finansiering, jämfört med drygt en fjärdedel i USA. Mellan 2010 och 2021 stod statliga

¹⁶ I figuren är alla indikatorer standardiserade med medelvärde 0 och standardavvikelse 1. Marknadsstorlek och integration inkluderar totalt börsvärde (logaritmisk skala) och en sammansatt indikator för integration med resten av världen.

¹⁷ Europeiska patentverket och Europeiska investeringsbanken (2024), Finansiering och kommersialisering av greentech-innovation (Box E)

¹⁸ Europeiska investeringsbanken (2024): The scale-up gap - Financial market constraints holding back innovative firms in the European Union (s. 28), EIB:s tematiska studier

myndigheter för 25–30 procent av riskkapitalfinansieringen och gav dessutom stabiliserande stöd under lågkonjunkturer.¹⁹

Samtidigt är de offentliga instrumenten långt ifrån perfekta. EU-finansiering är till exempel fortfarande fragmenterad och inkonsekvent. Tillgången är ofta långsam, kopplingen till uppföljande finansiering svag och den långsiktiga förutsägbarheten bristfällig.

Även om Europa fortfarande ligger i framkant när det gäller gröna teknikinnovationer urholkas konkurrenspositionen²⁰. Patentansökningar inom koldioxidsnåla teknologier har avtagit sedan 2020, och Europas andel av tidigt riskkapital inom områden som vätgas och bränsleceller har fallit från 65 procent under 2015–2019 till 10 procent under 2020–2022.

Europa har heller inte lyckats omsätta sin innovationsstyrka i industriellt ledarskap. Produktionen av solceller har till stor del flyttats till andra länder och EU:s globala marknadsandel inom vindkraft har sjunkit från 58 procent 2017 till 30 procent 2022. Även inom områden där Europa har ett teknologiskt försprång, som elektrolysörer och CCS, leder höga kostnader, tillståndsprocesser och beroendet av importerade råvaror till att produktion flyttas utomlands, med neddragningar, nedläggningar och omlokaliseringar som följd. Detta understryker behovet av en strategisk diskussion om ytterligare insatser för att stärka Europas ställning.

Tabell 3 Sammanfattande reflektioner kring EU:s begränsade förmåga att skala upp innovativa företag

Sammanfattande reflektioner kring EU:s begränsade uppskalningsförmåga
• Europas förmåga att skala upp innovativa företag är begränsad, vilket resulterar i lägre kapitalvolym, mindre företagsstorlek och svagare tillväxt jämfört med USA. • Scaleups kräver större kapital och mer diversifierade finansieringsinstrument än vad nuvarande ekosystem erbjuder. • Uppskalningsgapet är mindre för gröna tekniker tack vare starkt politiskt stöd, men möter fortsatt höga kapitalbehov och regulatoriska risker. • Offentliga satsningar är avgörande för att stärka Europas position och möjliggöra nya finansieringslösningar.

¹⁹ De penningpolitiska cyklerna har en stark inverkan på riskkapitalet, eftersom högre räntor ökar finansieringskostnaderna och minskar investerarnas riskaptit. Riskkapitalinvesteringarna i Europa, som drevs av riklig likviditet, blomstrade under 2021, men sedan den penningpolitiska åtstramningen började har marknaden genomgått en kraftig korrigering (EIB (2024): The Scale-up gap)

²⁰ European Commission (2024) The future of European competitiveness: Report by Mario Draghi. Luxembourg: Publications Office of the European Union

3.5 Sveriges utveckling inom sena finansieringsrundor 2020–2024

Föregående avsnitt visade att uppskalning av innovativa företag fortsatt är en av Europas stora utmaningar. Endast ett fåtal startups lyckas ta steget vidare till globala scaleups eller etablerade företag, vilket delvis beror på begränsad tillgång till kapital i de senare tillväxtfaserna. Detta är särskilt problematiskt för gröna uppskalningsbolag, som ofta kräver betydande investeringar och har längre väg till marknaden än företag i många andra sektorer.

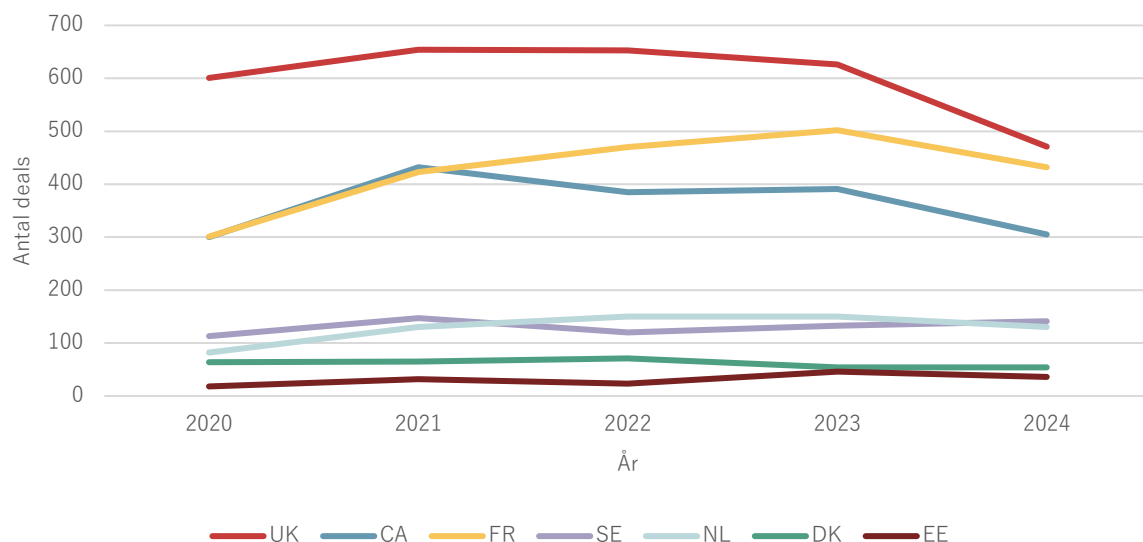
Mot denna bakgrund fokuserar följande avsnitt på senfasfinansiering för industriella företag inom grön teknik i Sverige och sex jämförbara länder under perioden 2020–2024. Analysen omfattar antal genomförda finansieringsrundor, investeringsvolym och sektorsfördelning. För att ge en rättvisande bild av ländernas relativa styrkor presenteras resultaten även i relation till befolkningsstorlek.

3.5.1 *Sverige har en stabil utveckling i antalet sena deals*

Figur 4 visar antalet deals i sena finansieringsrundor per land och år. Sverige har mellan 2020 och 2024 haft en relativt stabil utveckling, från cirka 110 till 130 deals, vilket motsvarar en ökning på cirka 16–18 procent. Detta placerar Sverige i ett mellanskikt, under Storbritannien, Frankrike och Kanada, men över Danmark och Estland.

Storbritannien har flest deals men minskar från cirka 600 till 470, en nedgång som motsvarar cirka 22 procent. Frankrike har i stället haft en stark tillväxt från cirka 300 till 430 deals under samma tidsperiod, vilket motsvarar en ökning på ungefär 43 procent, och närmar sig därmed Storbritanniens nivå.

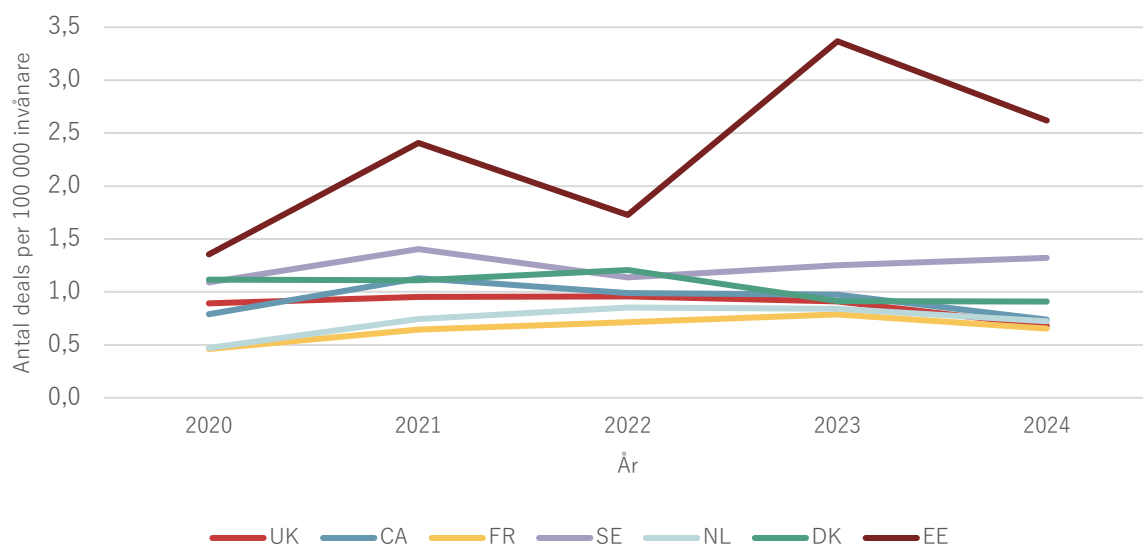
Figur 4 Antal deals per land och år

Källa: Analys av data från Net Zero Insights.

Figur 5 visar sena finansieringsrundor per 100 000 invånare, vilket ger en rättvisare jämförelse mellan länder. Estland sticker ut med i genomsnitt 2,4 deals per 100 000 invånare under tidsperioden, trots låga absoluta tal. Sverige ligger också högt, kring 1,1–1,3 deals per 100 000 invånare, med viss förbättring över tid, och placerar sig klart över Storbritannien, Frankrike och Kanada, som ligger runt 0,7–1,0 per capita på grund av större befolkning.

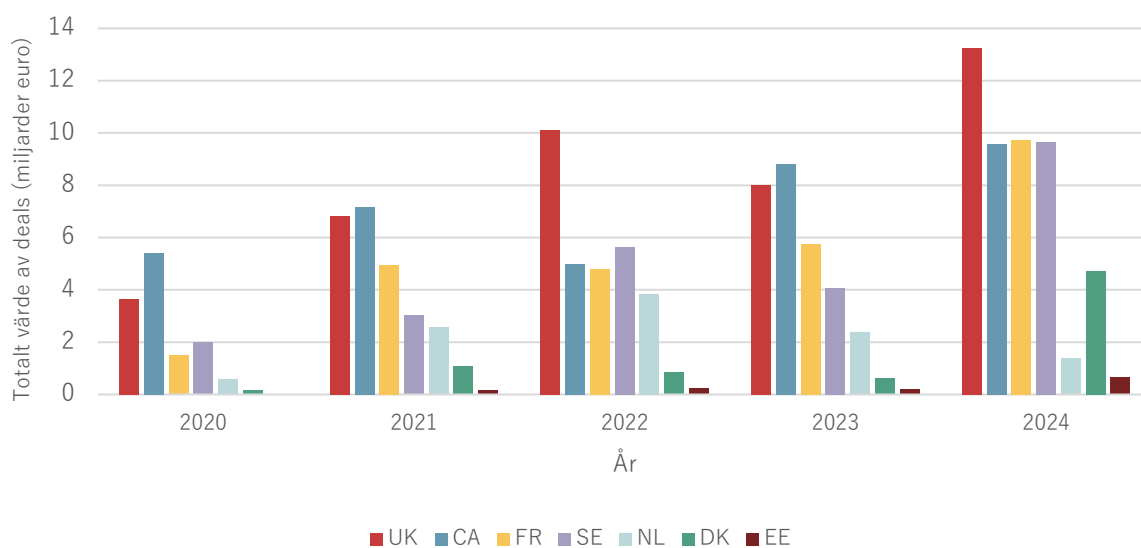
Figur 5 Antal deals per land och år, per 100 000 invånare

Källa: Analys av data från Net Zero Insights.

Figur 6 visar utvecklingen av sena deals per land under perioden 2020–2024. Storbritannien dominerar klart och växer från omkring 3,5 till drygt 13 miljarder euro. Kanada når nära 10 miljarder, medan både Frankrike och Sverige nästan fördubblar sina volymer till omkring 9–9,5 miljarder euro. Nederländerna toppar 2022 på knappt 4 miljarder men faller därefter till under 2 miljarder 2024. Sammantaget står Storbritannien ut som den största marknaden, samtidigt som Kanada, Frankrike och Sverige uppvisar stark tillväxt.

Figur 6 Totalt värde av deals per land och år – miljarder euro

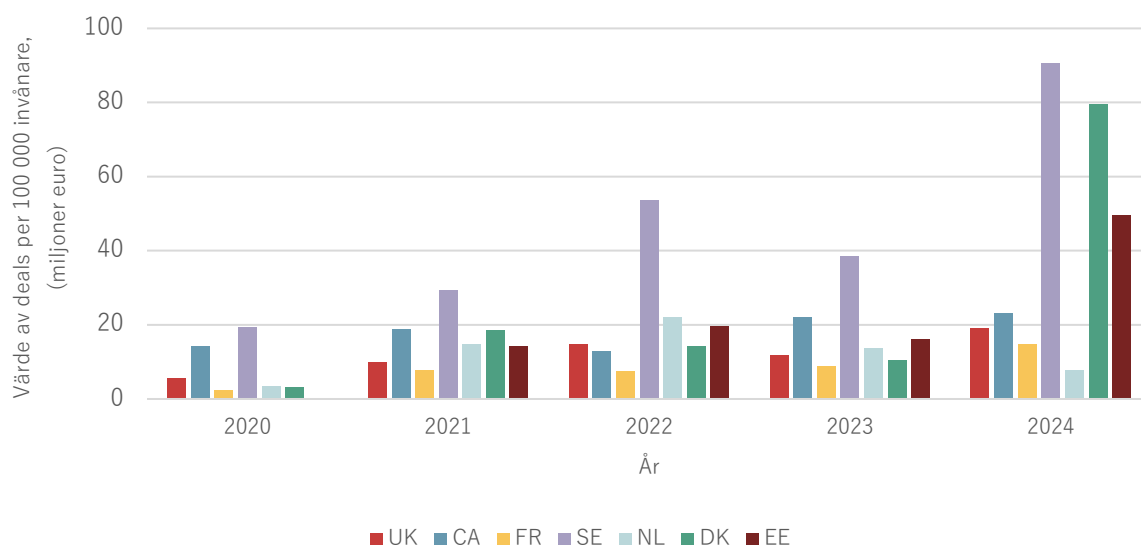

Källa: Analys av data från Net Zero Insights.

3.5.2 Sverige leder när det gäller värdet av totala deals per capita

Värdet av sena deals per 100 000 invånare 2020–2024 visar ett annat mönster än absoluta tal. Sverige ligger i topp med 90,5 miljoner euro 2024, följt av Danmark (79,5) och Estland (49,5), medan Storbritannien och Frankrike hamnar lägre per capita. Detta illustrerar hur mindre länder kan framstå som mer dynamiska när befolkningsstorlek beaktas.

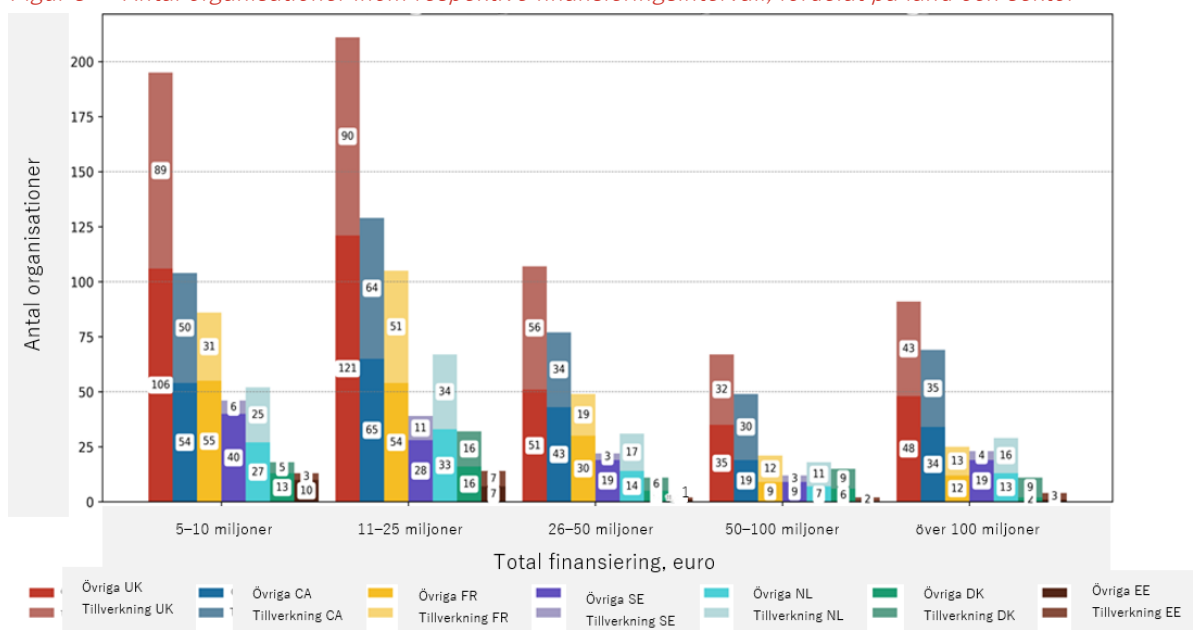
Figur 7 Totalt värde av deals per land och år, per 100 000 invånare – miljoner euro

Källa: Analys av data från Net Zero Insights.

Figur 8 redovisar antalet organisationer per land inom fem finansieringsintervall samt fördelningen mellan tillverkningssektorn och övriga sektorer. De flesta organisationer återfinns i de lägre finansieringsintervallen: 5–10 miljoner euro (514 organisationer) och 11–25 miljoner (597), medan intervallet 50–100 miljoner är minst representerat (184). Storbritannien har flest organisationer i samtliga intervall. Sverige har relativt få inom tillverkningssektorn (27 av 142, 19 procent), vilket kan jämföras mot genomsnittet på 45 procent.

Figur 8 Antal organisationer inom respektive finansieringsintervall, fördelat på land och sektor

Källa: Analys av data från Net Zero Insights.

Sammantaget kan konstateras att Sverige har haft en stabil utveckling i antal sena deals 2020–2024, med en måttlig ökning på cirka 18 procent, medan kapitalvolymen vuxit kraftigt och placerar landet i nivå med Frankrike. Sverige leder dessutom per capita med 90,5 miljoner euro 2024, vilket tyder på ett moget ekosystem och hög kapitalintensitet. Andelen investeringar i tillverkningssektorn är dock relativt lågt vilket kan begränsa industriell uppskalning.

3.6 Paletten av finansieringskällor för svenska företag

Under perioden 2020–2024 har Sverige sett en tydlig tillväxt av kapital för gröna uppskalningsbolag, men antalet sena finansieringsrundor har ökat endast marginellt. Det tyder på att kapitalet koncentrerats till ett mindre antal större investeringar snarare än att fler företag fått tillgång till finansiering. Investeringarna i tillverkningssektorn är fortsatt relativt små, vilket understryker behovet av särskild uppmärksamhet på denna del av näringslivet. Mot denna bakgrund är det relevant att analysera hur den svenska offentliga finansieringen för gröna uppskalningsföretag inom industrin ser ut.

I Sverige är offentlig finansiering i sena faser relativt ovanlig, då privata investerare, riskkapitalbolag och strategiska partners traditionellt dominerar denna fas. Det finns dock flera relevanta program och aktörer: Industriklivet, Klimatklivet, Almi Invest Green Tech, samt kredit- och garantiprogram via Exportkreditnämnden (EKN) och Svensk Exportkredit. Industriklivet riktar sig direkt mot industrin och stödjer pilot- och demonstrationsanläggningar samt storskaliga klimatinvesteringar. Klimatklivet omfattar bredare kommersiella lösningar med fokus på klimatnytta. EKN och Svensk Exportkredit erbjuder lån och garantier för större investeringar.

På EU-nivå finns flera kompletterande finansieringsmöjligheter. Innovationsfonden finansierar storskaliga demonstrationsprojekt med hög klimatnytta, exempelvis inom koldioxidinfångning, vätgas och förnybar energi. Horizon Europe, EU:s ramprogram för forskning och innovation, kan stödja sena industriella satsningar genom större FoU- och investeringsprogram. EIC Accelerator erbjuder blandfinansiering till expansionsfasen, med kombination av bidrag och riskkapital som underlättar internationell etablering. Fonden för en rättvis omställning (FRO) riktar sig specifikt till tunga industrisektorer som stål, metall och cement. Europeiska investeringsbanken (EIB) erbjuder lån och projektfinansiering, ofta i kombination med InvestEU, medan Europeiska Investeringsfonden (EIF) kompletterar med garantier, fondinvesteringar och riskkapital för att mobilisera privat kapital till små och medelstora företag.

Trots denna palett av finansieringsinstrument kvarstår utmaningar med att katalysera privat kapital. vilket blev tydligt efter ett trendbrott 2023 då totalt investerat kapital sjönk från 1 587 till 495

miljoner kronor²¹. För att säkerställa fortsatt utveckling och konkurrenskraft bland svenska gröna uppskalningsbolag krävs därför en diskussion om hur större volymer privat kapital kan mobiliseras och långsiktiga investeringar möjliggöras.

3.7 Statsstödsreglernas betydelse för offentliga finansieringsinstrument

I alla diskussioner om offentliga finansieringsinstrument är det centralt att beakta statsstöd. Detta avsnitt presenterar därför de viktigaste principerna för att säkerställa både juridisk korrekthet och att inte otillåtet statsstöd ska uppstå. Dessa principer har också legat till grund för den statsstödsrättsliga bedömningen av de analyserade instrumenten,

Det är förbjudet att bevilja nytt statligt stöd som kan snedvrider konkurrensen, enligt det så kallade **genomförandeförbudet**. Den grundläggande principen är att alla åtgärder som uppfyller kriterierna för statsstöd är förbjudna om de snedvrider, eller riskerar att snedvrider, konkurrensen. För att avgöra om detta är fallet används **principen om en marknadsekonomisk aktör (MEOP²²)**. Detta innebär att staten, särskilt vid kapitalinjektioner, lån, garantier eller liknande transaktioner, måste agera på samma sätt som en privat investerare eller långgivare på en fungerande marknad.

För att visa att MEOP är uppfyllt används ofta **pari passu**, som innebär att staten och privata investerare satsar samtidigt (den privata finansieringen ska uppgå till minst 30 procent²³), på samma villkor och med samma risknivå, utan att staten får en sämre avkastning. Om det inte är möjligt att uppfylla MEOP genom denna eller någon annan metod återstår två alternativ: antingen att ansöka om kommissionens godkännande, vilket kan ges om stödet tydligt adresserar ett marknadsmisslyckande och de negativa effekterna på konkurrensen bedöms som begränsade, eller att utforma stödet så att det omfattas av något av EU:s undantagsregelverk.

Ett centralt undantag är **gruppundantagsförordningen (GBER²⁴)**, som tillåter stöd inom vissa sektorer eller för specifika ändamål utan krav på förhandsanmälan till kommissionen. GBER omfattar bland annat stöd till regional utveckling, forskning och utveckling, utbildning, miljöskydd

²¹ <https://www.tillvaxtanalys.se/publikationer/statistik/statistikserien/riskkapitalstatistik2023venturecapital.127524.html>

²² MEOP står för Market Economy Operator Principle

²³ Europeiska kommissionen, The Market Economy Operator Test for Risk Finance Measures: Practical guidance for Member States, 2024

²⁴ GBER står för General Block Exemption Regulation

och infrastruktur. För att ett stöd ska omfattas av GBER måste vissa villkor uppfyllas, till exempel avseende stödets storlek, stödmottagarens storlek och syftet med stödet.²⁵

Därutöver finns riktlinjerna för klimat-, miljö- och energistöd (**CEEAG**)²⁶, som anger ramarna för när medlemsstater får bevilja stöd för att främja den gröna omställningen, till exempel stöd till förnybar energi, energieffektivisering eller infrastruktur för vätgas och el. Riktlinjerna gör det möjligt för medlemsstaterna att rikta stöd mot klimatmål, men med krav på att stödet utformas proportionerligt och inte går längre än nödvändigt för att uppnå syftet.

Som en följd av de senaste kriserna, bland annat Rysslands invasion av Ukraina, har kommissionen även infört en **tillfällig kris- och omställningsram (TCTF)**²⁷. Denna har gett medlemsstaterna större flexibilitet att stödja företag som drabbats av energikrisen, samt att påskynda investeringar i förnybar energi, vätgas och de strategiska sektorer som är viktiga för EU:s resiliens och klimatmål. Även om TCTF var tidsbegränsat har det haft stor betydelse för att möjliggöra snabba stödinsatser i en exceptionell situation.

Den 25 juni 2025 antog kommissionen **CISAF**²⁸ (Clean Industry Support Framework), ett nytt ramverk för statligt stöd till ren industri som ersätter TCTF och gäller till 2030. Ramverket stärker medlemsstaternas möjligheter att stödja utvecklingen av ren energi, grön teknik och industriella åtgärder som minskar fossila utsläpp²⁹. CISAF är särskilt relevant för offentliga instrument riktade mot grön teknik och kan få stor betydelse för utformningen av framtida stöd.

En diskussion om nya instrument i Sverige behöver därför ta hänsyn till statsstödsregelverket. Genomförandeförbudet och MEOP utgör grundläggande riktlinjer för hur staten kan agera utan att snedvrider konkurrensen. Samtidigt ger undantag och ramverk som GBER, CEEAG, TCTF och det nya CISAF möjligheter att rikta stöd mot strategiskt viktiga sektorer, såsom en grön industri, på ett juridiskt korrekt sätt och utan att det betraktas som otillåtet.

²⁵

<https://tillvaxtverket.se/tillvaxtverket/sokfinansiering/handbocker/handbokfornationellaprojektmedel/planera/2kravpaprojektet/foljeusreglerforstatsstod.2264.html>

²⁶ [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SV/TXT/PDF/?uri=CELEX:52022XC0218\(03\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SV/TXT/PDF/?uri=CELEX:52022XC0218(03))

²⁷ https://competition-policy.ec.europa.eu/state-aid/legislation/temporary-crisis-and-transition-framework_en

²⁸ CISAF står för Clean Industrial Deal State aid Framework

²⁹ <https://www.upphandlingsmyndigheten.se/nyheter/2025/nytt-statsstodsregelverk-ger-medlemsstaterna-storre-mojligheter-att-stodja-industrins-omstallning-till-mer-miljovanlig-produktion/>

4 Insikter från offentliga instrument i sex länder

Detta avsnitt sammanfattar information om 14 utvalda offentliga instrument som på olika sätt syftar till att mobilisera privat kapital i Danmark, Estland, Frankrike, Nederländerna, Storbritannien och Kanada. Instrumenten består av en mix av direkta och indirekta finansieringsinstrument, skattepolitiska instrument och icke finansiella stödinstrument. För varje instrument beskrivs syfte och mål, administrering och budget samt en kort analys, följt av nyckeldata. **Instrumenten beskrivs mer i detalj i de sex landsstudier som är publicerade i en separat bilaga till rapporten³⁰.**

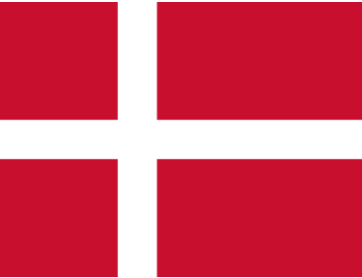
Vad innehåller landstudierna för information?

Varje landsstudie inleds med en genomgång av den nationella kontexten, inklusive en kartläggning av centrala aktörer samt de policyer och strategier som ramar in industripolitiken och de identifierade instrumenten. Därefter följer en analys av det nationella landskapet för senfasfinansiering av industriella gröna uppskalningsbolag, med fokus på investeringsvolym, genomsnittliga affärer per runda, investerarnas ursprungsländer och de största aktörerna. Kartläggningen bygger på data från databasen Net Zero Insight och avgränsas till sena investeringsrundor inom industrisektorn.

I nästa steg presenteras en fördjupad analys av varje instrument. Den omfattar bland annat typ och omfattning av stöd, målgrupper och sektoriell inriktning, urvalskriterier och interventionslogik. Vidare granskas instrumentens koppling till EU- och nationella policyramverk, deras styrningsmodeller inklusive ansvariga och genomförande organisationer, samt ansöknings- och urvalsprocesser. Analysen belyser även centrala möjliggörande faktorer och hinder i det fall sådan information har funnits att tillgå. Avslutningsvis redovisas instrumentens resultat och påverkan, ofta illustrerade med konkreta framgångsexempel.

³⁰ Landsstudierna har författats av nationella experter och är skrivna på engelska.

4.1 Danmark

I Danmark har **Investeringsprogrammet för grön teknik** valts ut för en fördjupad analys.

Syfte och mål: Programmet lanserades 2024 med målet att främja etablering och expansion av produktionsanläggningar för havsbaserad vindkraft och Power-to-X (PtX), stärka industriell kapacitet, minska importberoendet och bidra till Danmarks nollnettomål. Programmet är kopplat till den danska klimathandlingsplanen och fokuserar på kapitalintensiva projekt med lång tid till lönsamhet.

Administrering och budget: Programmet administreras av Export- och investeringsfonden (EIFO) och har en budget på cirka 657 miljoner DKK ($\approx$ 88 miljoner euro) för 2025. Under 2024 beviljades stöd till fem projekt, vilket motsvarar ett genomsnitt på 126,8 miljoner DKK ($\approx$ 17 miljoner euro) per företag. Medfinansieringskravet är 85 procent. Totala investeringar som förväntas genereras uppgår till över 4,2 miljarder DKK ($\approx$ 560 miljoner euro).

Kort analys: Programmet har en fokus på kapitalintensiv industrialisering och teknologier med långsiktig klimatpåverkan. Privat kapital mobiliseras i kombination med statligt stöd, vilket minskar risken för investerare. Tack var medfinansieringen är den förväntade hävstångseffekten hög (6,6).

Tabell 4 Nyckeldata: Regeringens investeringsprogram för grön teknik

	Regeringens investeringsprogram för grön teknik
Typ av instrument	Offentligt bidrag
Styrning	Administreras av export- och investeringsfonden (EIFO)
Total budget	Cirka 657 miljoner danska kronor 2025 ($\approx$ 88 miljoner euro) 2025
Antal företag som fått stöd	Fyra (fem projekt)
Genomsnittligt stöd per företag	126,8 miljoner DKK ($\approx$ 17 miljoner euro)
Investerat kapital	Totala investeringar på över 4 200 miljoner danska kronor (560 miljoner $\approx$ miljoner euro) under 2024, med 634 miljoner danska kronor ($\approx$ 85 miljoner euro) i stöd från programmet
Medfinansieringskrav	85 procent
Hävstångseffekt	6,6:1 (förväntad)
Bakomliggande logik	Syftet är att främja etablering och expansion av produktionsanläggningar för havsbaserad vindkraft och Power-to-X-teknik i Danmark, stärka den

	industriella kapaciteten och minska beroendet av importerad teknik, samtidigt som satsningen bidrar till målet om nettonollutsläpp
Rättslig grund	Instrumentet utgör statsstöd och är godkänt av EU-kommissionen eftersom det åtgärdar ett tydligt marknadsmisslyckande och eventuella negativa effekter anses begränsade

Källa: Public support instruments for greentech scaleups in Denmark, Technopolis Group.

4.2 Estland

I Estland har programmet **Stöd för storskaliga investeringar**³¹ valts ut för en fördjupad analys.

Syfte och mål: Programmet syftar till att stärka Estlands konkurrenskraft som investeringsdestination genom att attrahera större investeringar inom högteknologisk och hållbar industri.

Fokus ligger på kapitalintensiva industriprojekt över 100 miljoner euro som kan generera minst 30 nya heltidsanställningar.

Administrering och budget: Programmet administreras av Estonian Business and Innovation Agency (EIS) och finansieras via statsbudgeten. Total budget är 160 miljoner euro för perioden 2025–2028. Stödet utgör 10–15 procent av investeringskostnaden men kan inte överstiga 20 miljoner euro per projekt. Stödet ges först efter genomförda privata investeringar.

Kort analys: Programmet är nytt och fokuserar på projekt med mycket hög kapitalintensitet. Genom att utbetalning sker först efter privata investeringar fungerar programmet som en katalysator för ytterligare investeringar, samtidigt som det finansiella mervärdet kan diskuteras.

Tabell 5 Nyckelfakta: Stöd för storskaliga investeringar

	Stöd för storskaliga investeringar
Typ av instrument	Offentligt bidrag
Styrning	Programmet administreras av Estonian Business and Innovation Agency (EIS) och finansieras via statsbudgeten under Närings- och kommunikationsdepartementet.
Total budget	Den totala budgeten uppgår till 160 miljoner euro för perioden 2025–2028 och stödet kan uppgå till max 20 miljoner euro per projekt, motsvarande 10–15 procent av den totala investeringskostnaden
Antal företag som fått stöd	Ca 2 projekt per år och upp till åtta totalt (förväntat antal)
Genomsnittligt stöd per företag	Programmet startade 2025. Stödet betalas ut först efter att privata investeringar genomförts varför inga projekt har finansierats än.
Investerat kapital	Minst 1 miljard euro i totala privata investeringar (förväntat värde)
Medfinansieringskrav	85–90 procent

³¹ Suuremahuliste investeeringute toetus

Hävstångseffekt	6,25:1 (förväntad)
Bakomliggande logik	Instrumentet syftar till att stärka Estlands konkurrenskraft som investeringsdestination genom att fylla ett tidigare policygap, då landet saknat ett snabbt och flexibelt incitamentsprogram för att attrahera större investeringar inom högteknologisk och hållbar industri.
Rättslig grund	Stödet har genomförts som ett regionalt stöd enligt artikel 14 i GBER (regionalt stöd).

Källa: Public support instruments for greentech scaleups in Estonia, Technopolis Group.

4.3 Kanada

I Kanada har två instrument valts för fördjupad analys: **Strategiska innovationsfonden** (SIF)³² och **Kanadas förmögenhetsfond** (CGF)³³. SIF stärker innovations- och industrikapacitet över sektorer och mobiliserar effektivt privat kapital medan CGF riktar sig mot högriskprojekt inom grön teknik och ska avhjälpa marknadsmisslyckanden vid övergång från demonstration till kommersialisering.

4.3.1 Strategiska innovationsfonden (SIF)

Syfte och mål: SIF stärker innovations- och industrikapacitet över sektorer, med särskild tonvikt på grön teknik. Programmet stöder företag och samarbetsprojekt mellan industri och akademi.

Administrering och budget: SIF lanserades 2017 och administreras av Innovation, Science and Economic Development Canada (ISED). Programmet erbjuder bidrag och återbetalningsbara stöd (10–500 miljoner kanadensiska dollar per projekt).

Kort analys: SIF är effektivt för att mobilisera privat kapital och generera arbetstillfällen och kan skapa stora synergier mellan industri och akademi. Begränsningen kan vara att fokus är brett och sektorsövergripande.

Tabell 6 Nyckeldata: Den strategiska innovationsfonden

	Den strategiska innovationsfonden (SIF)
Typ av instrument	Blandad finansiering (offentliga bidrag och återbetalningsbara stöd)
Styrning	Fonden administreras av Innovation, Science and Economic Development Canada (ISED), den myndighet som ansvarar för Kanadas innovations- och industripolitik.
Total budget	Mellan 2017 – 2023 administrerade SIF belopp som uppgick till 18,5 miljarder kanadensiska dollar.
Antal företag som fått stöd	143 projekt finansierade
Genomsnittligt stöd per företag	72,7 miljoner kanadensiska dollar

³² Strategic innovation fund

³³ Canada Growth Fund

Investerat kapital	10,4 miljarder dollar i total SIF-finansiering, 82,5 miljarder dollar i totala projektkostnader
Medfinansieringskrav	50 procent
Hävstångseffekt	6,9:1
Bakomliggande logik	Instrumentet syftar till att förbättra Kanadas innovationsförmåga, produktivitet och industriella motståndskraft genom att attrahera och behålla storskaliga strategiska investeringar, påskynda forskning, utveckling, kommersialisering och uppskalning av innovationer, främja samarbetsbaserade innovationsekosystem samt stödja nationella prioriteringar såsom nettonollutsläpp och utveckling av kritiska mineraler.
Rättslig grund	Instrumentet omfattas inte av det europeiska statsstödsregelverket.

Källa: Public support instruments for greentech scaleups in Canada, Technopolis Group.

4.3.2 Kanadas förmögenhetsfond (CGF)

Syfte och mål: Fonden stödjer högriskprojekt inom grön teknik, särskilt i demonstrations- och kommersialiseringsfas. Fonden fungerar som riskdelare och katalysator för kapital med hög risk och lång tid till lönsamhet.

Administrering och budget: CGF etablerades 2022, och har en kapitalbas på 15 miljarder kanadensiska dollar. CFG är ett helägt dotterbolag till Canada Development Investment Corporation (CDEV) och förvaltas av Public Sector Pension Investment Board (PSP Investments).

Kort analys: CGF fungerar som katalysator och riskdelare för högkapitalprojekt. Begränsningen är en låg initial hävstång (0,84), men den långsiktiga potentialen är stor för klimatmål och strategisk utveckling.

Tabell 7 Nyckeldata: Den kanadensiska tillväxtfonden (CGF)

	Kanadas tillväxtfond (CGF)
Typ av instrument	Blandad finansiering (Offentliga bidrag och återbetalningsbara stöd)
Styrning	CGF grundades som ett helägt dotterbolag till Canada Development Investment Corporation (CDEV) i december 2022. Public Sector Pension Investment Board (PSP Investments) agerar som oberoende och exklusiv investeringsförvaltare för CGF.
Total budget	CGF har en kapitalbas på 15 miljarder kanadensiska dollar
Antal företag som fått stöd	Nio totalt (fram till 2024)
Genomsnittligt stöd per företag	300 miljoner kanadensiska dollar

Investerat kapital	Sedan starten (fram till 2024) har CGF åtagit sig totalt 2,1 miljarder kanadensiska dollar över nio investeringar och faktiskt distribuerat 247,1 miljoner dollar. Observera att beloppet 2,1 miljarder endast avser sju av de nio investeringarna, eftersom investeringsstorleken för de andra två inte har offentliggjorts.
Maximal investeringsandel	N/A (fall till fall)
Hävstångseffekt	0,84:1
Bakomliggande logik	Instrumentet syftar till att främja investeringar i greentech och avkarbonisering. Fonden fungerar som katalysator och riskdelare genom att mobilisera privat kapital till projekt med höga risker och lång tid till lönsamhet, som annars inte skulle finansieras, för att stödja Kanadas klimat- och industripolitiska mål.
Rättslig grund	Instrumentet omfattas inte av det europeiska statsstödsregelverket.

Källa: Public support instruments for greentech scaleups in Canada, Technopolis Group.

4.4 Frankrike

I Frankrike har fem instrument valts ut för djupare analys. **Ekoteknikfond 2, Industriprojekt företag 2 (SPI 2), ADEME inv., Skattelättnad för investeringar i grön industri (C3IV) och Tibi initiativet.** Tillsammans kompletterar de varandra: ADEME hanterar tidiga risker, Ekoteknikfond 2 stödjer små och medelstora företag inom grön teknik, SPI 2 möjliggör storskalig industrialisering, C3IV ger investeringsincitament och Tibi utvecklar kapitalmarknaden för högteknologiska tillväxtföretag.

4.4.1 Ekoteknikfond 2

Syfte och mål: Fonden syftar till att stödja små och medelstora gröna teknikföretag i övergången från teknikutveckling till kommersiell etablering. Statens andel understiger alltid 50 procent av investeringarna, vilket mobiliserar privat kapital.

Administrering och budget: Fonden etablerades 2021 och förvaltas av den franska utvecklingsbanken Bpifrance Investissement. Målkapitalet är 300 miljoner euro.

Kort analys: Fonden fungerar effektivt som katalysator för privata investeringar i tidiga gröna teknikprojekt och minskar investeringsrisken för kapitalintensiva och tekniskt utmanande företag.

Tabell 8 Nyckeldata: Ekoteknikfond 2

	Ekoteknikfond 2
Typ av instrument	Eget kapital- och skuldfinansieringsinstrument (investeringsfond)
Styrning	Instrumentet förvaltas av Bpifrance och är finansierat av den franska staten genom EPIC Bpifrance.
Total budget	Fondens har 300 miljoner euro tillgängligt för investeringar (målkapital).
Antal företag som fått stöd	N/A
Genomsnittligt stöd per företag	Per företag investeras mellan 1,5 och 30 miljoner euro med privata medinvesterar. Statens del understiger alltid understiger 50 procent.
Investerat kapital	N/A
Maximal investeringsandel	50 procent
Hävstångseffekt	N/A
Bakomliggande logik	Instrumentet syftar till att utgöra katalysator och riskdelare för kapitalintensiva och tekniskt riskfyllda projekt med lång tid till lönsamhet.

Rättslig grund	Fonden investerar på marknadsmässiga villkor genom pari passu.
----------------	--

Källa: Public support instruments for greentech scaleups in France, Technopolis Group.

4.4.2 Industriprojekt företag (SPI 2)

Syfte och mål: Stödjer kapitalintensiva industrialiseringsprojekt i strategiska sektorer som grön energi, kemi och bioteknik. Statens kapital används tillsammans med privata investerare.

Administrering och budget: Fonden etablerades 2022 och förvaltas av Bpifrance Investissement. Budgeten 1,8 miljarder euro. Fonden investerar 10–140 miljoner euro per projekt.

Kort analys: SPI 2 underlättar uppskalning av kapitalintensiva industrialiseringsprojekt med tekniska risker och mobiliserar privat kapital tillsammans med staten. Den största styrkan är att fonden kombinerar kapital och aktivt ägarengagemang, vilket stärker industriell motståndskraft. Begränsningen är att fonden endast täcker minoritetsandelar, vilket kan begränsa statens direktkontroll över strategiska projekt.

Tabell 9 Nyckeldata: Industriprojekt företag (SPI 2)

 Industriprojekt företag (SPI 2)	
Typ av instrument	Eget kapital- och skuldfinansieringsinstrument (investeringsfond)
Styrning	Instrumentet förvaltas av Bpifrance Investissement.
Total budget	1,8 miljarder euro.
Antal företag som fått stöd	N/A
Genomsnittligt stöd per företag	Den genomsnittliga investeringsstorleken varierar mellan 10 och 140 miljoner euro per projekt.
Investerat kapital	N/A
Maximal investeringsandel	50 procent
Hävstångseffekt	N/A
Bakomliggande logik	Instrumentet syftar till att fungera som katalysator och riskdelare för kapitalintensiva och tekniskt riskfyllda industrialiseringsprojekt i Frankrike. På lång sikt ska SPI 2 bidra till en hållbar omvandling av den franska industrin, stärkt nationell konkurrenskraft och strategisk suveränitet.
Rättslig grund	Fonden investerar på marknadsmässiga villkor genom pari passu.

Källa: Public support instruments for greentech scaleups in France, Technopolis Group.

4.4.3 Skattelättnad för investeringar i grön industri (C3IV)

Syfte och mål: Skatteavdraget avser investeringar i nyckelteknologier som batterier, solpaneler och vindkraft i syfte att stärka industriell konkurrenskraft och mobilisera privat kapital.

Administrering och budget: C3IV infördes 2023 och administreras av Ekonomiministeriet, DG Trésor, DGFIP och ADEME. Avdraget varierar mellan 20–60 procent på investeringen men max 150–350 miljoner euro per företag.

Kort analys: Avdraget sänker investeringskostnader och mobiliserar privata investeringar i grön industri, vilket främjar energiomställning och återindustrialisering. Begränsningen är att stödet inte direkt tillför kapital, vilket gör effekten beroende av företagens egna resurser och villighet att investera.

Tabell 10 Nyckeldata: Skattelättnad för investeringar i grön industri (C3IV)

	Skattelättnad för investeringar i grön industri (C3IV)
Typ av instrument	Finansiellt styrmedel (Skatteinstrument)
Styrning	Administreras av Ekonomiministeriet, DG Trésor, DGFIP och ADEME
Total budget	N/A
Antal företag som fått stöd	Till och med mars 2024 hade 20 projekt lämnat in ansökningar, motsvarande 1,8 miljarder euro i investeringar.
Genomsnittligt stöd per företag	Skatteavdragsnivåerna varierar mellan 20–60 procent beroende på företagets storlek och geografiska läge. Det maximala stödet per företag är mellan 150 och 350 miljoner euro.
Investerat kapital	N/A
Hävstångseffekt	N/A
Bakomliggande logik	C3IV syftar till att stärka industriell konkurrenskraft, stödja energiomställningen, skapa arbetstillfällen i utsatta regioner, mobilisera privat kapital genom lägre investeringskostnader samt öka strategisk suveränitet via inhemsk produktion av kritiska teknologier och material.
Rättslig grund	Instrumentet har anpassats till EU:s statsstödsramverk och riktlinjerna för klimat-, miljö- och energistöd (CEEAG) samt den tillfälliga kris- och omställningsramen (TCTF). Dessa regelverk tillåter stöd till utbyggnad av industriell kapacitet inom de utpekade gröna teknologier som omfattas av stödet.

Källa: Public support instruments for green technology scaleups in France, Technopolis Group.

4.4.4 ADEME inv.

Syfte och mål: Programmet ska fungera som katalytisk investerare i kapitalintensiva, riskfyllda gröna teknikprojekt genom att mobilisera privat kapital för demonstration och tidig industriell utrollning.

Administrering och budget: ADEME etablerades 2018 och har en budget om 400 miljoner euro. Programmet förvaltas av Ekonomiministeriet, DG Trésor, DGFIP och ADEME.

Kort analys: ADEME fyller finansieringsgapet för projekt i tidiga faser och demonstrationsfaser och minskar risker som ofta avskräcker privata investerare. Begränsningen är fondens storlek (400 miljoner euro), som kan vara otillräcklig för mycket kapitalintensiva projekt.

Tabell 11 Nyckeldata: ADEME inv.

	ADEME inv.
Typ av instrument	Finansieringsinstrument för eget kapital och lån (investeringsfond)
Styrning	Administreras av Ekonomiministeriet, DG Trésor, DGFIP och ADEME
Total budget	400 miljoner euro
Antal företag som fått stöd	N/A
Genomsnittligt stöd per företag	2–40 miljoner euro per projekt via kapital, kvasikapital och fond-i-fond-strukturer.
Investerat kapital	N/A
Maximal investeringsandel	50 procent
Hävstångseffekt	N/A
Bakomliggande logik	ADEME inv. syftar till att påskynda kommersialiseringen av nya teknologier, minska tidiga projektrisker, skapa miljönytta, stärka industriell kapacitet och bidra till nya arbetstillfällen i Frankrike.
Rättslig grund	Fonden investerar på marknadsmässiga villkor genom pari passu.

Källa: Public support instruments for green technology scaleups in France, Technopolis Group.

4.4.5 Tibi initiativet

Syfte och mål: Initiativet mobiliserar institutionellt kapital till teknikföretag. Staten fungerar som kvalitetsmärkare, inte finansiär.

Administrering och budget: Initiativet lanserades 2019, och administreras av DG Trésor med stöd av Bpifrance. I fas 1 investerades 6,4 miljarder euro vilket mobiliserade 30 miljarder euro. I fas 2 finns nya åtaganden om 7 miljarder euro.

Kort analys: Tibi-märkningen kanalisera institutionellt kapital till prioriterade sektorer och minskar upplevd risk för investerare, vilket stimulerar investeringar utan statlig finansiering. Begränsningen är att staten inte direkt kontrollerar kapitalflödet, vilket gör effektiviteten beroende av privata aktörers engagemang.

Tabell 12 Nyckeldata: Tibi initiativet

	Tibi initiativet
Typ av instrument	Initiativ för kapitalmobilisering.
Styrning	DG Trésor med stöd av Bpifrance.
Total budget	6,4 miljarder euro investerade i Tibi-godkända fonder fas 1, vilket mobiliserade nära 30 miljarder euro genom saminvesteringar. Åtagandena i fas 2 motsvarar 7 miljarder euro,
Antal företag som fått stöd	N/A
Genomsnittligt stöd per företag	Staten fungerar som en samordnare och garant för spelregler, inte som en finansiär. De faktiska pengarna kommer från privata och institutionella investerare som åtar sig att investera en bestämd andel av sina portföljer i Tibi-märkta fonder. På så sätt kan staten styra kapitalflöden mot vissa typer av investeringar.
Investerat kapital	30 miljarder euro.
Medfinansieringskrav	N/A
Hävstångseffekt	N/A
Bakomliggande logik	Syftet med Tibi-initiativet är att mobilisera institutionellt sparande till franska teknikföretag i tillväxt- och industrialiseringsfaser. Genom en statlig kvalitetsmärkning av fonder minskas upplevd risk och kapital kanaliseras till strategiska sektorer, vilket stärker teknologisk suveränitet och bidrar till grön, digital och industriell omställning.
Rättslig grund	Då staten inte tillför någon direkt finansiering aktualiseras inte statsstödsreglerna. Någon EU-rättslig grund krävs därför inte.

Källa: Public support instruments for green technology scaleups in France, Technopolis Group.

4.5 Nederländerna

I Nederländerna har två instrument valts ut för djupare analys, **Investeringsstöd för tillverkningsindustrins klimatneutrala ekonomi (IMKE)** och **Techleap**. Dessa kompletterar varandra genom att IMKE hanterar den finansiella riskdelningen i produktionsfasen, medan Techleap förbereder företagen för att kunna ta del av sådana investeringar.

4.5.1 Investeringsstöd för tillverkningsindustrins klimatneutrala ekonomi (IMKE)

Syfte och mål: IMKE ska stärka inhemsk produktion av grön teknik, dela risker i kapitalintensiva produktionsprojekt och påskynda energiomställningen.

Administrering och budget: Programmet förvaltas av Nederländernas företagsmyndighet RVO och finansieras genom Nationella tillväxtfonden (Nationaal Groeifonds, NGF). Budgeten är 148 miljoner euro. Stöd täcker 15–40 procent av investeringskostnader. Maxbeloppet per projekt är 20–50 miljoner euro.

Kort analys: IMKE är ett effektivt riskdelningsinstrument för kapitalintensiv produktion. Begränsningen är att få företag får stöd per omgång och hög grad av privat medfinansiering krävs.

Tabell 13 Nyckeldata: Investeringsstöd för tillverkningsindustrins klimatneutrala ekonomi

	Investeringsstöd för tillverkningsindustrins klimatneutrala ekonomi
Typ av instrument	Offentligt bidrag
Styrning	Administreras av näringsdepartementet och genomförs av Nederländernas företagsmyndighet RVO och finansieras via Nationella tillväxtfonden (NGF)
Total budget	148 miljoner euro
Antal företag som fått stöd	6 (hittills)
Genomsnittligt stöd per företag	Maximala stödbelopp är 50 miljoner euro för elektrolysörer, 20 miljoner euro för batterier och 25–28 miljoner euro för solpaneler. Projekten ska avslutas inom fem år efter beviljat stöd.
Investerat kapital	39 miljoner euro i juni 2025.
Medfinansieringskrav	55–85 procent
Hävstångseffekt	N/A
Bakomliggande logik	IMKE är ett investeringsstöd som syftar till att dela risker i kapitalintensiv produktion av grön teknik, stärka inhemsk industri, påskynda

	energiomställningen och minska beroendet av fossila bränslen och icke-EU-leverantörer.
Rättslig grund	Investeringar görs på marknadsmässiga villkor genom pari passu.

Källa: Public support instruments for green technology scaleups in the Netherlands, Technopolis Group.

4.5.2 Techleap

Syfte och mål: Techleap syftar till att bygga och stärka startup- och scaleupekosystem, minska systemiska hinder samt öka investerarberedskap och internationalisering.

Administrering och budget: Techleap är en självständig organisation som finansieras genom Nederländernas motsvarighet till Finansdepartementet. Budgeten är 15 miljoner euro (2023–2026).

Kort analys: Initiativet stärker ekosystemet och förbereder företag för kapitalanskaffning. Begränsningen är att det inte direkt tillför kapital.

Tabell 14 Nyckeldata: Techleap

	Techleap
Typ av instrument	Teknisk assistans
Styrning	Techleap är en självständig organisation med egen personal som sköter programdesign, urval, mentorskap och nätverkshantering. Programmet finansieras av Nederländernas Näringsdepartement (Ministerie van Economische Zaken en Klimaat).
Total budget	15 miljoner euro för perioden 2023–2026.
Antal företag som fått stöd	250 företag har fått stöd
Genomsnittligt stöd per företag	N/A
Investerat kapital	N/A
Bakomliggande logik	Techleap syftar till att bygga ett starkt, grundarcentrerat tech-ekosystem i Nederländerna genom att förbättra investeringsberedskap, främja internationell expansion och skapa hållbara nätverk för startup- och scaleup-företag. Programmet adresserar systemiska hinder såsom finansieringsluckor, begränsad tillgång till talang och nätverk, samt svaga kopplingar till företagskunder och offentlig upphandling.
Rättslig grund	Undantag i artikel 18 i GBER för stöd till konsulttjänster till förmån för små och medelstora företag, alternativt ramen för stöd för miljöskydd eller GBER:s undantag för stöd till miljöskydd.

Källa: Public support instruments for green technology scaleups in the Netherlands, Technopolis Group.

4.6 Storbritannien

I Storbritannien valdes tre instrument ut för djupare analys, **Netto-noll innovationsportföljen (NZIP)**, **Innovate UK Scale-up Program**, och **Nationella förmögenhetsfonden (NWF)**.

4.6.1 Netto-noll innovationsportföljen (NZIP)

Syfte och mål: NZIP syftar till att stödja kommersialisering av lågutsläppsteknologier, minska finansiell risk och mobilisera privat kapital.

Administrering och budget: Programmet administreras av Department for Energy Security and Net Zero (DESNZ) och har en budget på 1 miljard pund för 2021–2025.

Kort analys: Programmet ökar privata investeringar och innovationskapacitet. Stödets begränsning ligger i att det är främst sektors- och TRL-specifikt.

Tabell 15 Netto-noll innovationsportföljen

	Netto-noll innovationsportföljen (NZIP)
Typ av instrument	Offentligt bidrag
Styrning	Programmet förvaltas av Department for Energy Security and Net Zero (DESNZ)
Total budget	1 miljard pund för perioden 2021–2025.
Antal företag som fått stöd	600 företag
Genomsnittligt stöd per företag	Varierar eftersom det beror på finansieringsflöde/program.
Investerat kapital	1.3 miljarder pund
Medfinansieringskrav	50 procent
Hävstångseffekt	1:2.4
Bakomliggande logik	Syftet med instrumentet är att öka den privata investeringsviljan, stärka innovationskapaciteten och stödja långsiktig grön industriell utveckling i Storbritannien.
Rättslig grund	Instrumentet omfattas inte av det europeiska statsstödsregelverket.

Källa: Public support instruments for green technology scaleups in UK, Technopolis Group.

4.6.2 Innovate UK Scale Up Program

Syfte och mål: Programmet syftar till att stärka innovationssystemet, öka produktiviteten och skapa hållbar tillväxt i linje med landets industri- och klimatstrategier.

Administrering och budget: Programmet administreras av Innovate UK Business Growth, och finansieras av Innovate UK. Budgeten är inte angiven och är en del av Innovate UK:s totala budget.

Kort analys: Programmet främjar kommersialisering, kapitalanskaffning och internationalisering. Begränsningen är att effekten är indirekt och beroende av deltagande företag.

Tabell 16 Nyckeldata: Innovate UK Scale up Program

	Innovate UK Scale Up Program
Typ av instrument	Teknisk assistans
Styrning	Programmet administreras av Innovate UK Business Growth, och finansieras av Innovate UK, Storbritanniens offentliga innovationsmyndighet.
Total budget	N/A
Antal företag som fått stöd	222 företag
Genomsnittligt stöd per företag	0,5 miljoner pund per företag
Investerat kapital	111 miljoner pund (561 miljoner pund har samlats in genom deltagande scaleups i bidrag och eget kapital)
Medfinansieringskrav	N/A
Hävstångseffekt	1:5
Bakomliggande logik	Programmet syftar till att stödja snabbväxande brittiska scaleups genom skräddarsydd coachning, strategisk rådgivning och nätverksåtkomst. Målet är att påskynda kommersialisering, stärka investeringskapacitet och möjliggöra internationell expansion för att driva innovation och hållbar tillväxt.
Rättslig grund	Instrumentet omfattas inte av det europeiska statsstödsregelverket.

Källa: Public support instruments for green technology scaleups in UK, Technopolis Group.

4.6.3 Nationella förmögenhetsfonden (NWF)

Syfte och mål: NWF ska finansiera gröna infrastruktursatsningar och skalbara teknologiprojekt, mobilisera privat kapital och minska investeringsrisker.

Administrering och budget: NWF är helägt av Finansministeriet (HM Treasury) och har en kapacitet 27,8 miljarder pund.

Kort analys: Instrumentet fyller finansieringsgap för kapitalintensiva projekt och katalyserar privata investeringar. Begränsningen är höga minimiinvesteringar, vilket utesluter mindre företag.

Tabell 17 Nyckeldata: Nationella förmögenhetsfonden

	Nationella förmögenhetsfonden
Typ av instrument	Finansieringsinstrument för eget kapital och lån (investeringsfond)
Styrning	NWF är helägt av HM Treasury. NWF är operativt självständigt men har ett ansvar att följa regeringens strategiska prioriteringar.
Total budget	Fonden har en kapacitet på 27,8 miljarder pund, fördelad över skuld, aktier och garantier (22 miljarder pund från United Kingdom Infrastructure Bank (UKIB) + 5,8 miljarder pund ny kapital 2025)
Antal företag som fått stöd	N/A 18 avtal undertecknades under 2024,
Genomsnittligt stöd per företag	N /A. Fonden tillämpar minimiinvesteringar på 25–50 miljoner pund
Investerat kapital	3,1 miljarder pund har förbundits för finansiering av projekt sedan 2021
Maximal investeringsandel	N/A (fall till fall)
Hävstångseffekt	1:3
Bakomliggande logik	Instrumentet syftar till att fylla finansieringsgap för storskaliga gröna och industriella projekt, minska risker för privata investerare och katalysera investeringar som påskyndar Storbritanniens omställning till Net Zero samtidigt som ekonomisk tillväxt och regional utveckling främjas.
Rättslig grund	Instrumentet omfattas inte av det europeiska statsstödsregelverket.

Källa: Public support instruments for green technology scaleups in UK, Technopolis Group.

5 Jämförande analys av analyserade offentliga instrument

Föreliggande avsnitt redogjorde nyckeldata för de analyserade instrumenten. Detta avsnitt presenterar en komparativ analys av de undersökta instrumenten i syfte att kunna påvisa gemensamma drag och särdrag samt identifiera vilka egenskaper och förväntade effekter som gör dem mer eller mindre relevanta för gröna uppskalningsbolag.

5.1 Instrumentens primära funktion

Instrumenten är mångfacetterade och skiljer sig åt i både utformning och syfte, men kan delas in i tre huvudkategorier baserat på deras primära funktion:

- **Tillhandahållande av kapital** – direktfinansiering eller lån som täcker kapital- och driftskostnader.
- **Förbättring av ekonomin** – åtgärder som ändrar risk-/avkastningsprofilen, exempelvis skatteincitament eller riskdelningsinstrument.
- **Tillhandahållande av expertis och stödtjänster** – teknisk assistans, rådgivning, mentorskap och nätverksprogram.

Vanligtvis finns begränsad överlappning mellan dessa funktioner, vilket speglar ett behov av specialiserade institutioner med tydliga mandat och kompetens för respektive typ av stöd. Tabell 18 kategoriserar respektive av de analyserade instrumenten utifrån dess primära funktion.

Tabell 18 Analyserade instrument fördelat på typ av instrument

Instrumentets primära funktion	Undertyp	Instrument
Tillhandahållande av kapital	Offentliga bidrag ger finansiering som är öronmärkt för tydligt definierade investeringar och projekt.	• (UK), Netto-noll innovationsportföljen (NZIP) • (CA), Strategiska innovationsfonden (SIF) • (DK) Regeringens investeringsprogram för grön teknik (GISS) • (EST), Stöd för storskaliga investeringar • (NL), Investeringsstöd för tillverkningsindustrins klimatneutrala (IMKE)
Tillhandahållande av kapital	Finansieringsinstrument för eget kapital och lån tillhandahåller	• (FR) Ekoteknikfond 2 • (FR) ADEME inv.

	uthålligt och risktolerant kapital eller räntebärande skulder genom offentliga finansiella instrument och institutioner	• (FR), Industriprojekt företag 2 (SPI 2) • (CA), Kanadas tillväxtfond (CGF) • UK, Nationella förmögenhetsfonden (NWF)
Tillhandahållande av kapital	Initiativ för kapitalmobilisering syftar till att locka till sig privata investeringar och främja kollektiva åtgärder från ekosystemaktörer.	• (FR), Tibi initiativet
Förbättra ekonomin	Skatteincitament: lägre faktiska kostnader för investeringar i grön industriverksamhet	• (FR), Skattelättnad för investeringar i grön industri (C3IV)
Förbättra ekonomin	Riskreduceringsinstrument minskar specifikt marknads- och teknikrisker (utan kapitalavsättning)	• (CA), Vissa instrument i Kanadas tillväxtfond (CGF)
Tillhandahållande av sakkunskap och stödtjänster	Teknisk assistans och matchmaking.	• (NL), Techleap • (UK), Innovate UK Scale-up Program

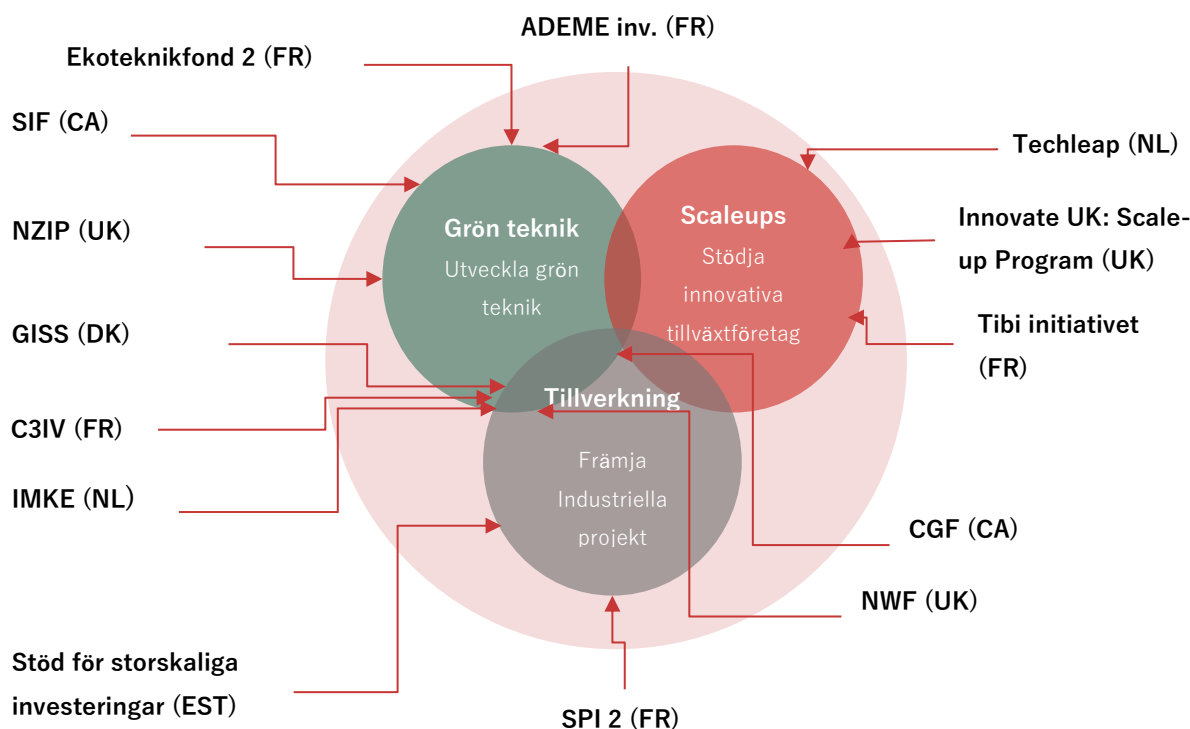
Källa: Technopolis Group.

Förutom funktionella skillnader skiljer sig de analyserade instrumenten när det gäller deras primära insatsområden, som i vissa fall överlappar varandra. Även insatsområdena kan delas in i tre huvudinriktningar:

- Stödja utvecklingen av grön teknik,
- Stödja uppskalning
- Främja tillverkningskapacitet och andra viktiga industriella projekt.

De flesta instrument fokuserar på ett område eller på sin höjd två, se Figur 9. Instrument som täcker alla tre områdena samtidigt är sällsynta, troligen för att det är svårt att optimera designen när man strävar efter flera mål. Ett anmärkningsvärt undantag är CGF, som integrerar delar av alla tre inriktningarna.

Figur 9 Vilka inriktningar instrumenten är kopplade till

Källa: Technopolis Group.

Beskrivningen av instrumentens huvudfunktioner och inriktningar visar ett brett spektrum av stödformer som är relevanta för gröna uppskalningsbolag, från projektbidrag till egenkapital- och skuldfinansiering. Instrumenten fyller olika roller, exempelvis genom att täcka finansieringsluckor, förbättra risk-avkastningsprofilen för strategiskt viktiga investeringar eller erbjuda tillgång till expertis och tekniskt kunnande.

De flesta är dock inte särskilt utformade för scaleups, med undantag för vissa program för tekniskt stöd, vilket innebär att dessa företag ofta måste konkurrera med andra aktörer om samma resurser. Däremot är målgruppsanpassningen tydligare på sektorsnivå: Flera instrument prioriterar uttryckligen gröna teknikföretag och många är specifikt inriktade på att främja tillverknings- och industriprojekt.

5.2 Offentliga bidrag

En handfull av de analyserade kapitalinstrumenten erbjuder offentliga bidrag. Bidragen är alltid knutna till specifika, fördefinierade projekt och får inte användas för allmänna företagsändamål. Analysen indikerar offentliga bidrags relevans för gröna uppskalningsbolag avgörs av sex centrala dimensioner:

- Målgruppsanpassning mot scaleups och/eller grön teknik.

- Policyinriktning.
- Finansiell omfattning.
- Stödintensitet och bidragsstorlek.
- Bidragsform.
- Riskprofil.
- Politiska mål.

Målgruppsanpassning kan göra stor skillnad för relevansen i stödprogram. Instrument som är särskilt utformade för scaleups och gröna teknikföretag kan mer träffsäkert hantera de flaskhalsar som är mest kritiska för dessa aktörer. Samtidigt innebär en hög grad av specialisering minskad flexibilitet och gör instrumenten mindre lämpade för bredare politiska syften.

Målgruppsanpassning är avgörande för att stödprogram ska bli relevanta. Instrument som är särskilt utformade för scaleups, gröna teknikföretag eller strategiskt viktiga industrier kan mer träffsäkert adressera de flaskhalsar som är mest kritiska för dessa aktörer. Samtidigt kan en hög grad av specialisering minska flexibiliteten och göra instrumenten mindre lämpade för bredare politiska syften.

De flesta av de studerade instrumenten är målgruppsanpassade mot grön teknik, men med olika grad av selektivitet. NZIP (Storbritannien) och SIF-NZA (Kanada) omfattar exempelvis hela spektrumet av gröna teknologier och sektorer utan att begränsa företagsstorlek eller mognadsnivå, vilket gör att scaleups kan delta på samma villkor som andra företag. GISS (Danmark)³⁴ och IGM-CNE (Nederländerna) är mer sektorspecifika och fokuserar på strategiskt viktiga branscher som vindkraftsutrustning, elektrolysörer, batterier och solpaneler. Ett undantag är LISG (Estland), som framför allt riktar sig till större industriföretag, som öppnar för deltagande från scaleups, men som saknar tydlig inriktning mot grön teknik.

Varje bidragsinstrument bygger på en övergripande **policyriktning**, antingen att påskynda teknikutveckling eller att underlätta industriell implementering. Denna inriktning påverkar starkt utformningen, exempelvis vilka risknivåer av teknik som prioriteras. NZIP (Storbritannien) och SIF-NZA (Kanada) skiljer sig från övriga genom sitt tydliga fokus på grön innovation och stöd till projekt med lägre teknologimognad (TRL 5–8 i Storbritannien och hela TRL-skalan i Kanada). Övriga instrument riktar sig i stället till strategiska industriella satsningar för att bygga ut och modernisera produktionskapacitet, med fokus på beprövade och kommersiellt gångbara teknologier.

³⁴ Observera att i fallet med GISS (Danmark) har samtliga stödmottagande företag varit etablerade storföretag.

Programmets finansiella omfattning är avgörande för deras relevans för scaleups, eftersom större budgetar möjliggör stöd till fler företag och skapar förutsägbarhet i resurstillgången. Det är viktigt för företagens planering och kapitalanskaffning. NZIP (Storbritannien) och SIF-NZA (Kanada) utmärker sig med mycket stora budgetar (drygt 1 respektive 5 miljarder euro), vilket ger brett genomslag och minskad fragmentering. I kontrast är GISS (Danmark), LISG (Estland) och IGM-CNE (Nederländerna) betydligt mindre, med budgetar under 200 miljoner euro, vilket begränsar antalet företag som kan ta del av stödet och speglar deras snävare sektorsinriktning.

Stödintensitet och bidragsstorlek är avgörande för i vilken utsträckning projekt kan realiseras. Högre stödintensitet och större bidrag kan effektivt täcka finansieringsgap, men riskerar samtidigt att tränga undan privat kapital om de inte är väl kalibrerade. NZIP i Storbritannien och SIF-NZA i Kanada erbjuder de mest omfattande stöden, upp till 50 procent av projektkostnaderna, med bidragsnivåer på cirka 46 respektive upp till 300 miljoner euro. GISS i Danmark och LISG i Estland ligger på en betydligt lägre nivå, 10–15 procent, med inriktning mot mycket stora industriella investeringar. IGM-CNE i Nederländerna placerar sig däremellan med 15–40 procent och 20–50 miljoner euro per projekt, med särskilt högre stöd till mindre företag i svagare regioner.

Bidragsformen har också betydelse. Offentliga stöd kan vara återbetalningsfria eller återbetalningspliktiga. Återbetalningsfria bidrag innebär högre riskupptag för det offentliga, medan återbetalningspliktiga varianter ger större återflöde av medel och incitament till kommersiell lönsamhet. I urvalet är alla stöd återbetalningsfria utom SIF-NZA (Kanada), som i praktiken fungerar som ett räntefritt lån med amorteringsplan och ibland kan ha inslag av skuld- eller kvasi-kapital³⁵.

Instrumentens **riskprofil** påverkar både deras attraktionskraft och deras förmåga att mobilisera privat kapital. NZIP i Storbritannien och SIF-NZA i Kanada har hög riskkapacitet genom tolerans för teknologisk osäkerhet och höga stödnivåer, även om återbetalningsplikten i SIF-NZA dämpar det offentliga riskupptaget. GISS i Danmark och IGM-CNE i Nederländerna har en mer begränsad riskkapacitet, med fokus på implementering snarare än innovation. LISG i Estland uppvisar lägst riskkapacitet, eftersom stöden betalas ut först i efterhand.

Den offentliga investeringen i olika instrument grundas alltid i **politiska mål**, men med varierande betoning. NZIP i Storbritannien och SIF-NZA i Kanada syftar till avkarbonisering, industriell omställning, utveckling av innovations-ekosystem, sysselsättning och regional tillväxt. GISS i Danmark är inriktat på att stärka nationell konkurrenskraft genom stöd till strategiska sektorer som vindkraft och Power-to-X. LISG i Estland fokuserar på att attrahera investeringar, stärka export och

³⁵ SIF kan även erbjuda icke-återbetalningsbara bidrag till projekt där due diligence bekräftar betydande nationella fördelar för Kanada

produktivitet samt bidra till regional utveckling. IGM-CNE i Nederländerna prioriterar inhemsk produktion av nyckelteknologier inom grön sektor, stärkt konkurrenskraft och regional utveckling.

Sammanfattningsvis är offentliga bidrag relevanta för uppskalning av grön teknik, men sällan särskilt utformade för scaleups. Dessa företag tvingas därför ofta konkurrera med större och mer etablerade aktörer om samma resurser. Bidragen fungerar därmed bäst som en del av en bredare mix av finansieringsinstrument.

Tabell 19 Reflektioner från den jämförande analysen av instrument som erbjuder projektbidrag

Sammanfattande reflektioner kring offentliga bidrag
• Offentliga bidrag riktas mot grön teknik snarare än särskilt mot företag i expansionsfas, vilket innebär att scaleups ofta konkurrerar med mer etablerade aktörer om samma resurser. • Programmen kan delas in i två huvudtyper: breda, innovationsinriktade satsningar (till exempel i Storbritannien och Kanada) samt mindre, mer riktade stöd för industriell utveckling. • Bidragens finansiella omfattning varierar kraftigt. Vissa täcker väsentliga finansieringsgap, medan andra främst fungerar som kompletterande incitament. • Riskprofilen är central. Förmågan att mobilisera privat kapital beror på hur väl stödet reducerar risk. Vid låg stödintensitet är det osäkert hur effektivt programmen attraherar privata investeringar. • Offentliga bidrag adresserar inte det strukturella uppskalningsgapet, men kan vara en viktig del av en bredare portfölj av finansieringslösningar. • Bidrag har särskilt stor betydelse för först-i-sitt-slag-projekt, där både tekniska och kommersiella risker är som störst.

5.3 Eget kapital- och skuldfinansieringsinstrument

För gröna uppskalningsbolag finns det ofta behov av mer omfattande och diversifierad finansiering än vad bidrag kan erbjuda. I detta avseende kan eget kapital- och skuldfinansieringsinstrument spela en central roll. **Egenkapitalinstrument** möjliggör industriell expansion, täcker både rörelse- och investeringskostnader samt kan attrahera privat kapital, eftersom offentliga aktörer fungerar som ankare och kvalitetsstämpel. **Skuldfinansiering** fyller kritiska luckor, särskilt för "först i sitt slag"-innovationer, och erbjuder icke-utspädande kapital som kan vara avgörande för företag nära exit. Kartläggningen omfattar fem instrument inom denna kategori, och analysen visar att deras relevans för gröna uppskalningsbolag avgörs av fyra centrala dimensioner.

- Institutionell form, policyinriktning och erbjudna instrument.

- Målgruppsanpassning.
- Fondens totala storlek (skala), investeringsstorlek och andel.
- Koncessionalitet och riskprofil.

Utformningen av **institutionella modeller och instrument** varierar mellan länder. I Frankrike hanteras Ekoteknikfond 2 och SPI 2 av Bpifrance, strukturerade som reglerade riskkapitalfonder med strategiska mandat, medan ADEME Invest drivs direkt av en statlig myndighet och erbjuder större flexibilitet och tydligare koppling till politiska prioriteringar. I Kanada är Canada Growth Fund (CGF) en offentlig investeringsfond med ett brett instrumentutbud, från aktier och lån till riskhedging, med fokus på grön teknik och industriell koldioxidreduktion. Storbritanniens National Wealth Fund (NWF) fungerar som en suverän investeringsbank med ett brett mandat som kombinerar klimatmål, konkurrenskraft och regional utveckling.

Instrumenten riktar sig vidare till olika **målgrupper**. Ekoteknikfond 2 och ADEME Invest har tematiska inriktningar mot grön teknik som inkluderar scaleups. SPI 2 omfattar grön teknik som en av flera strategiska prioriteringar. CGF kombinerar en stark inriktning mot grön teknik med tydligt fokus på scaleups, medan NWF har ett bredare industripolitiskt uppdrag men prioriterar ren energi och kapitalintensiva startup-projekt.

Fondernas **skala och investeringsstorlek** är avgörande för deras räckvidd och effekt. I Frankrike är Ekoteknikfond 2 (300 miljoner €) och ADEME Inv. (400 miljoner €) medelstora fonder med investeringar på 1,5–40 miljoner €, medan SPI 2 (1 miljard €) opererar i större skala med investeringar på 5–150 miljoner €. De franska fonderna tar minoritetsandelar för att säkerställa samspel med privata investerare. CGF i Kanada (över 9 miljarder €) och Storbritanniens NWF (cirka 14 miljarder €) är betydligt större och kan göra investeringar från tiotals till över tusen miljoner €, vilket ger dem möjlighet att påverka stora industriella och infrastrukturella projekt.

Balansen mellan **koncessionalitet** och medfinansiering är central för att mobilisera privat kapital utan att offentliga medel bär hela risken. De franska fonderna verkar helt marknadsmässigt, medan CGF och NWF kan använda selektiva koncessionella villkor, vilket ökar deras riskbärande kapacitet. Förmånliga villkor är ofta nödvändiga för att attrahera investerare, medan medfinansiering säkerställer rimlig riskdelning.

Sammanfattningsvis kan konstateras att relevansen i kapital- och skuldinstrument för gröna uppskalningsbolag beror på institutionell form, målgruppsfokus, skala och riskhantering. Mindre, tematiska fonder kan effektivt stötta scaleups, men de riktigt stora industriella omställningarna kräver storskaliga instrument som kan absorbera risk och mobilisera privat kapital.

Tabell 20 Reflektioner från den komparativa analysen av eget kapital- och skuldfinansieringsinstrument

Sammanfattande reflektioner kring eget kapital- och skuldfinansieringsinstrument
• Scaleups behöver främst flexibel och skalbar egenkapitalfinansiering, men skuldfinansiering är viktigt för att täcka luckor, särskilt i "först-i-sitt-slag"- projekt. • Instrumenten riktas sällan specifikt till scaleups, men ofta till grön teknik. CGW utmärker sig genom att kombinera båda med riskreducerande lösningar. • Institutionell form, skala, risktolerans och eventuella koncessionella inslag är avgörande för effektiviteten. • Vissa instrument investerar även via fond-i-fond, vilket stärker finansieringsekosystemet och minskar uppskalningsgapet.

5.4 Initiativ för kapitalmobilisering

Kapitalmobiliseringsinitiativ syftar till att engagera både privata och offentliga investerare genom kollektiva åtgärder. De kombinerar ofta gemensamma investeringsåtaganden från marknadsaktörer med statligt ledda reformer och politiska stödåtgärder. I Europa är tre initiativ särskilt framträdande³⁶: **Tibi-initiativet** i Frankrike, **WIN-initiativet** i Tyskland och **Mansion House Accord (MHA)** i Storbritannien. Trots skillnader i utformning delar de viktiga gemensamma drag genom en tydlig vision, åtaganden från centrala aktörer, mekanismer för ansvarstagande och uppföljning, samt stark koppling till regulatoriska reformer och politiskt stöd. Samtliga gynnar scaleups, inklusive gröna industriföretag, även om fokus och upplägg varierar.

Tabell 21 Bakgrundinformation om WIN-initiativet i Tyskland och Mansion House Accord i Storbritannien

WIN-initiativet i Tyskland
WIN lanserades 2024 för att mobilisera 12 miljarder euro till 2030 och förbättra tillgången till tillväxtkapital för innovationsdrivna företag, vilket ska påskynda den gröna, digitala och industriella omställningen. Initiativet leds av KfW och inkluderar över 30 finansiella institutioner och företag, bland annat Allianz och Deutsche Bank. WIN bygger på en tiopunktsplan som kombinerar direktinvesteringar, ekosystemstöd och strukturella reformer för att: främja samarbete mellan industri, universitet och investerare; underlätta investeringsåtkomst och fond-i-fond-strukturer; stärka scaleups inom grön teknik;

³⁶ Notera att WIN-initiativet och Mansion House Accord inte ingår bland de analyserade instrumenten utan enbart finns med som referenspunkt i detta avsnitt.

förbättra investerarutbildning; öka institutionella investeringar; underlätta börsintroduktioner och sekundärmarknader; samt reformera skatter och pensionsregelverk. KfW ansvarar för årlig rapportering och utvärdering

Mansion House Accord i Storbritannien

Mansion House Accord, undertecknat 2025, syftar till att frigöra upp till 50 miljarder pund i långsiktigt kapital från pensionsfonder för investeringar i brittiska tillväxtföretag. Pensionsleverantörer åtar sig att senast 2030 investera minst 10 procent av standardfondernas tillgångar i privata marknader, varav minst 5 procent i brittiska företag.

Initiativet stöds av strukturella reformer och offentlig–privata saminvesteringar, där British Business Bank fungerar som ankare. HM Treasury koordinerar rapportering och utvärdering. Fokus ligger på investeringar i ren energi, science- och teknikföretag för att skapa jobb, öka produktivitet och stärka konkurrenskraften

Primära investerare och mål för insatsen varierar. Tibi och WIN riktar sig till breda koalitioner av institutionella aktörer, företag och branschorganisationer, medan MHA fokuserar på brittiska tjänstepensionsfonder. Kapitalmålen sträcker sig från flera miljarder euro (Tibi och WIN) till tiotals miljarder pund (MHA), ofta med tidsplaner fram till 2030, och är beroende av framgångsrik implementering av underliggande reformer.

Mobiliseringsmekanismerna skiljer sig också mellan initiativen. Tibi använder märkta investeringsfonder med strikta urvalskriterier och krav på lokal investering, WIN bygger på gemensamma avsiktsförklaringar och ekosystemstärkande åtgärder, och MHA kombinerar kvasi-mandat med regelreformer för att styra kapitalflöden. Dessa mekanismer förstärks av stödjande åtgärder, såsom policy- och regulatoriska reformer som ökar trovärdighet och säkerställer att kapitalet kanaliseras till rätt aktörer.

Målgruppsanpassning skiljer initiativen ytterligare. MHA prioriterar investeringar i ren energi och teknikföretag, WIN har explicit fokus på scaleups inom grön teknik och deras finansieringsvillkor, medan Tibi-initiativet har en bredare sektorprofil och stödjer innovativa företag i alla tillväxtfaser, inklusive scaleups.

Styrning och ansvarstagande är centrala för framgången. Tibi koordineras av DG Trésor med Bpifrance som operativ partner, WIN av KfW med standardiserad årlig rapportering från deltagare, och MHA initieras av den brittiska regeringen med uppföljning i samarbete med marknadsaktörer. Denna kombination av tydlig styrning, mobiliseringsmekanismer och stödjande policyåtgärder gör initiativen effektiva för att kanalisera kapital till tillväxtföretag och katalysera investeringar i innovationsdrivna och kapitalintensiva sektorer.

Sammanfattningsvis kan konstateras att kapitalmobiliseringsinitiativ som kombinerar tydlig styrning, sektorsanpassade mål, storskaliga investeringar och stödjande policyåtgärder är effektiva verktyg för att kanalisera både privat och offentligt kapital till tillväxtföretag, särskilt scaleups och gröna teknikföretag, och för att katalysera innovation och kapitalintensiv industriell utveckling.

Tabell 22 Reflektioner från den komparativa analysen av initiativ för kapitalmobilisering

Sammanfattande reflektion kring initiativ för kapitalmobilisering
• Kapitalmobiliseringsinitiativ kombinerar gemensamma åtaganden från institutionella investerare med statlig samordning för att övervinna strukturella hinder och kanalisera stora kapitalvolym till produktiva tillgångar. • De tre initiativen gynnar indirekt scaleups och gröna teknikföretag genom att öka investeringar i relevanta marknadssegment. Tysklands WIN Initiativ är mest tydligt i sitt stöd till gröna uppskalningsbolag, särskilt för "först-i-sitt-slag" industriprojekt. • Trots variationer i mekanismer (signalering, styrning, uppföljning) delar initiativen en gemensam struktur med tydlig vision, åtaganden, ansvar och policyanknytning, vilket visar värdet av att kombinera marknadssignaler med statligt stöd.

5.5 Finansiella styrmedel – gröna skatteincitament

Finansiella styrmedel i form av skatteincitament fungerar på ett annat sätt än direkta finansieringsverktyg som projektbidrag eller egenkapitalinvesteringar. I stället för att tillhandahålla kapital i förskott minskar de företagens skattebörda i proportion till berättigade investeringar, och i vissa fall kan de även ge återbetalningar i kontanter som stärker likviditeten.

Effekten i dessa instrument avgörs i hög grad av deras utformning. Faktorer som **politiskt mål, ansökningsförfarande, kassaflödespåverkan, varaktighet, stödets storlek** och **intensitet** påverkar hur väl instrumenten kan stimulera investeringar och bidra till industriell utveckling. En jämförelse mellan USA:s Inflation Reduction Act (IRA) och Frankrikes C3IV-program illustrerar hur olika konstruktioner kan ge olika resultat.

Båda instrumenten syftar till att stärka den nationella industribasens konkurrenskraft inom ren teknik, men med skilda inriktningar. IRA fokuserar på att snabbt accelerera utbyggnaden av ren energi och behålla industrikapacitet i USA, medan C3IV vill förankra industriella investeringar i Frankrike och EU:s leverantörskedjor, särskilt inom tillverkning av grön teknik. Skillnader finns även i ansökningsförfarandet. IRA är en lagstadgad rättighet där företag som uppfyller kriterierna automatiskt kvalificerar sig, medan C3IV är mer selektivt och kräver förhandsgodkännande av myndigheter.

De två instrumenten skiljer sig också i **kassaflödespåverkan** och **varaktighet**. IRA erbjuder icke-återbetalningsbara skatteavdrag men med möjlighet till överföring och i vissa fall direktbetalning, medan C3IV ger återbetalningsbara avdrag som kan betalas ut i kontanter om avdraget överstiger skatten. IRA:s incitament är långsiktiga och gäller åtminstone till 2032, medan C3IV i nuläget är öppet till slutet av 2025, med möjlighet till förlängning till 2030.

Slutligen finns tydliga skillnader i stödets **omfattning och intensitet**. IRA har inget tak per projekt och stödnivån bestäms av procentandelen av kostnader, med en basnivå på 30 procent som kan förstärkas genom olika bonusar. C3IV har däremot strikta tak – 150 miljoner euro per företag eller upp till 350 miljoner euro i särskilda stödområden – samt en basnivå på 20 procent, som i vissa fall kan öka till 60 procent för små företag i stödberättigade regioner.

Sammanfattningsvis kan konstateras att skatteincitament är kraftfulla verktyg för att driva gröna investeringar, men deras genomslag beror på utformningen. Jämförelsen mellan IRA och C3IV visar att långsiktighet, enkel tillgång och flexibilitet i stödets struktur skapar starkare incitament och högre förutsägbarhet än mer selektiva och begränsade modeller. Samtidigt som stramare ramar, som C3IV, kan ge mer riktat stöd riskerar de att bli mindre skalbara.

Tabell 23 Reflektioner från den komparativa analysen av initiativ för finansiella styrmedel

Sammanfattande reflektion kring initiativ för finansiella styrmedel

En sammanfattande reflektion är att USA:s IRA-skatterabatter visar hur finansiella styrmedel kan forma gröna industrier. Frankrikes C3IV erbjuder en liknande mekanism inom Europa, men skiljer sig när det gäller ansökningsförfarande, taknivåer och varaktighet. Förutsägbarheten och omfattningen av stödet i C3IV kan dock vara avgörande faktorer för dess framgång.

5.6 Tekniska stödinstrument

I studien ingick två instrument för tekniskt stöd – Techleap i Nederländerna och Storbritanniens scaleup program, som båda adresserar liknande behov men genom olika modeller. Techleap fokuserar på matchmaking, erfarenhetsutbyte och mentorskap, strukturerat genom tematiska program som Rise och Shine, vilka har särskilda inträdeskrav för att säkerställa relevans för företagens uppskalningsutmaningar. Innovate UK:s scaleup program arbetar i stället med en kombination av strategisk rådgivning från scaleup-direktörer och styrelser samt tillgång till nätverk och gemenskaper. En tydlig orientering mot uppskalning är inbyggd i urvalsprocessen.

Båda programmen har en bred sektorsinriktning inom teknikområdet, även om Techleap också driver särskilda initiativ med inriktning mot greentech, som exempelvis Flattening the Curve. Deltagandet är kostnadsfritt och sker genom en konkurrensbaserad urvalsprocess. Techleap

tillämpar dessutom ett ömsesidighetskrav, där företag som får stöd förväntas bidra tillbaka genom att själva agera mentorer för andra.

Både Techleap och UK Scale-up Programme visar att icke-finansiellt stöd kan spela en viktig roll för att komplettera kapitalinstrument, särskilt genom att adressera mjuka uppskalningshinder som nätverk, strategisk rådgivning och mentorskap. Skillnaderna mellan programmen illustrerar att det finns flera sätt att skapa värde för scaleups. En gemensam lärdom är att gratis, selektivt och kvalitativt tekniskt stöd kan bidra till att minska uppskalningsgapet, särskilt när det kombineras med riktade initiativ mot grön industri.

Tabell 24 Reflektioner från den komparativa analysen av initiativ för tekniska stödprogram

Sammanfattande reflektion
• Tekniska stödprogram är utformade för kunskapsöverföring via peers och mentorer. De är särskilt relevanta för scaleups och anpassade till de specifika utmaningar dessa företag möter.

5.7 Mönster i instrumentens interventionslogiker

Den komparativa analysen av instrumentens interventionslogiker visar att de utvalda instrumenten främst syftar till att hantera marknadsmisslyckanden, där höga kapitalkostnader, teknologisk risk, lång återbetalningstid och fragmenterade marknader utgör centrala hinder. Global konkurrens och importberoende är särskilt tydligt inom grön teknik och strategiska industrisektorer, vilket framgår i instrument från Danmark, Nederländerna, Frankrike och Kanada.

Huvudmålen för instrumenten är att:

- Mobilisera privat kapital och minska investeringsrisker.
- Stärka nationell och strategisk suveränitet och minska beroendet av utländska leverantörer.
- Skapa jobb och öka industriell kapacitet.

Finansiering sker främst via offentliga källor, ofta med krav på samfinansiering, och fördelas genom strukturerade processer med ansökan, utvärdering, stöd och uppföljning. Kortfristiga effekter inkluderar ökad investeringsberedskap och industriell kapacitet, medan långsiktiga effekter rör ekonomisk motståndskraft, teknologiskt ledarskap och klimatnytta.

Marknadskompletterande funktioner syns tydligt. Offentliga medel används för att reducera risker och attrahera privat kapital, ofta via minoritetsäggande, lån eller konvertibla instrument (till exempel Ekoteknikfonden, SPI 2 och Kanadas tillväxtfond). Nederländerna och Storbritannien kompletterar finansiering med mentorskap, nätverk och acceleratorprogram för att stärka företagskapacitet.

Effektivitet påverkas sannolikt av:

- **Tydlig additionalitet och målgruppsanpassning**, särskilt för gröna tekniker eller ”först-av-sitt-slag” projekt.
- **Val av finansieringsform**. Direkt stöd ger snabb effekt men lägre crowd-in, medan fondstrukturer och kvasi-kapital mobiliserar mer privat kapital.
- **Programstorlek**. Breda program (Kanada, Frankrike) täcker flera sektorer och risknivåer, medan mindre program (Estland, Nederländerna) fokuserar på specifika industriprojekt.

Sammantaget indikerar instrumentens interventionslogiker att offentliga medel används strategiskt för att komplettera marknaden där privata aktörer avstår på grund av risk, kapitalbehov eller teknisk osäkerhet. Programmen kombinerar kapitaltillskott, riskdelning och stödjande aktiviteter för att uppnå långsiktiga mål som industriell suveränitet, klimatnytta och ökad konkurrenskraft. Effektiviteten beror sannolikt på hur väl programmen matchar behovet av riskreduktion, mobiliserar privat kapital och skapar hållbar industriell kapacitet.

5.8 Statsstödsrättsliga förutsättningar för införande av liknande instrument i Sverige

Vid en diskussion om möjliga kompletterande instrument i Sverige är det viktigt att beakta de statsstödsrättsliga förutsättningarna. Detta avsnitt belyser dessa aspekter med utgångspunkt i den juridiska analys som legat till grund för bedömningen av både de europeiska och icke-europeiska instrumentens rättsliga grund, samt vad som skulle krävas för att implementera motsvarande lösningar i en svensk kontext.

Tabell 25 ger en översikt över de statsstödsrättsliga förutsättningarna för ett införande i Sverige. En grön bock indikerar att instrumentet kan införas utan särskilda anpassningar, medan ett orange frågetecken signalerar att införandet kräver åtgärder och/eller justeringar och därmed är mer komplext att införa.

Tabell 25 Statsstödsrättsliga förutsättningar att införa de analyserade instrumenten i Sverige

Instrument	Förutsättningar för införande i Sverige	
Ekoteknikfond 2 (FR)	Investeringar på pari passu-basis klassificeras inte som statsstöd vilket underlättar ett införande. Om pari passu inte används kan det utformas som riktat miljöskyddsstöd enligt EU:s statsstödsregler (GBER eller CEEAG).	✓
SPI 2 (FR)	Investeringar på pari passu-basis klassificeras inte som statsstöd vilket underlättar ett införande. Om pari passu inte används kan det utformas som riktat miljöskyddsstöd enligt EU:s statsstödsregler (GBER eller CEEAG).	✓

C3IV (FR)	C3IV är en selektiv skatteförmån och klassificeras som statligt stöd enligt EU-rätten. Den följer dock undantagen i CEEAG och TCTF för gröna industriprojekt och kan eventuellt även införas under CISAF.	✓
IMKE (NL)	Investeringar på pari passu-basis klassificeras inte som statsstöd. Om investeringar inte gjorts genom pari passu hade ett stöd ändå kunnat införas via EU:s ramverk för miljöskydd eller miljöskyddsundantaget i GBER alternativt under CISAF.	✓
Grön Industriproduktion (DK)	Instrumentet utgör statsstöd och är godkänt av EU-kommissionen eftersom det åtgärdar ett tydligt marknadsmisslyckande och eventuella negativa effekter anses begränsade. Ett motsvarande svenskt stöd skulle också kräva kommissionens godkännande, under förutsättning att samma marknadsmisslyckande kan påvisas i Sverige. Ett införande bedöms dock ha goda chanser.	?
NZIP (UK)	Svårt att uppfylla MEOP. Ett motsvarande instrument i Sverige skulle därför behöva utformas som riktat miljöskyddsstöd enligt EU:s statsstödsregler (GBER eller CEEAG). Fol-stöd till små och medelstora företag kan ges inom ramen för GBER, medan stora företag kan få stöd enligt rambestämmelserna för FoUol eller under CISAF.	?
Innovate UK Scale Up Program (UK):	Konsultstöd kan ges enligt artikel 18 i GBER och Fol-bidrag till SME kan ges enligt artikel 25 i GBER. Programmets icke-finansiella delar, såsom coaching, nätverk och workshops, är statsstödsneutrala och kan införas utan särskilda rättsliga hinder.	?
NWF (UK)	Kan undantas från statsstödsregler om transaktionerna sker på pari passu-basis eller uppfyller MEOP. Om det riktas mot SME kan stöd ges som riskfinansieringsundantag enligt artikel 21 i GBER.	?
SIF (CA)	Kan utformas för att uppfylla kriteriet om MEOP. Om MEOP-kriteriet inte uppfylls kan motsvarande stöd utformas som riktat miljöskyddsstöd enligt EU:s statsstödsregler (GBER eller CEEAG). Stöd till forskning och innovation kan ges till SME enligt artikel 25 i GBER. Större företag kan stödjas enligt FoUol-ramen, utan sektorbegränsning och med flexibla belopp	?
CGF (CA)	Instrumentet erhåller lägre ränta och avkastning än marknadsnivå och målgruppen har begränsad tillgång till privat kapital vilket gör MEOP svårt att tillämpa. De fyra delinstrumenten, förmånlig finansiering via eget kapital eller skuld, kontraktbaserade prisgarantier, ankarfinansiering och avtalsförpliktelser för leverans har olika potential att införas i en svensk kontext. För SME finns möjlighet att använda artikel 21 i GBER (riskfinansiering) med krav på privat medfinansiering. Genom att strukturera transaktionerna som pari passu skulle instrumenten kunna implementeras utan att aktivera strikt statsstödsreglering.	?

Stöd för storskaliga investeringar (EE)	Instrumentet utgör regionalt stöd enligt artikel 14 i GBER och kan endast ges i specificerade regioner. För ett svenskt införande är det mest relevant om syftet är att stärka företagande i dessa regioner. För nationell tillämpning är modellen mindre lämplig.	?
Techleap	Instrumentet erbjuder icke-finansiellt stöd såsom mentorskap, nätverk, coachning, workshops och tillgång till plattformar, vilket är neutralt ur statsstödsrättslig synvinkel och kan implementeras utan särskilda rättsliga hinder.	✓
Tibi initiativet (FR)	Eftersom staten enbart agerar som samordnare eller koordinator, utan att själv bidra med kapital eller ta på sig risk på villkor som en privat marknadsaktör är instrumentet statsstödsneutralt och kan införas utan särskilda rättsliga hinder.	✓
ADEME inv. (FR)	Investeringar på pari passu-basis klassificeras inte som statsstöd vilket underlättar ett införande. Om pari passu inte används kan det utformas som riktat miljöskyddsstöd enligt EU:s statsstödsregler (GBER eller CEEAG).	✓

Källa: Statsstödsrättslig bedömning genomförd av Advokatfirman Delphi.

Förutsättningarna att införa liknande instrument som de som studerats i Sverige varierar beroende på stödform och målgrupp. Icke-finansiella stöd, såsom Techleap (mentorskap, nätverk, workshops och plattformar) eller Tibi-initiativet, där staten agerar samordnare utan eget kapital, har bäst förutsättningar att implementera. Dessa är neutrala ur ett statsstödsrättsligt perspektiv och kräver inga särskilda juridiska åtgärder.

Pari passu-investeringsmodeller, liknande IMKE, Ekoteknikfond 2, SPI 2 och ADEME Inv., har också goda förutsättningar att implementeras eftersom de inte klassas som statsstöd. Selektiva skatteförmåner eller subventionerad finansiering, motsvarande C3IV och delar av CGF, skulle vara mer krävande att implementera eftersom de kräver notifiering till EU-kommissionen och noggrann anpassning till EU:s regelverk. Dessutom skulle de kräva en ny lagstiftning med den administration som krävs för det. Regionalt stöd kan endast ges i definierade områden enligt och är därför mindre relevant på nationell nivå.

Sammanfattningsvis är de mest lättimplementerade instrumenten icke-finansiella stöd och pari passu-investeringsstrukturer, medan selektiva skatteförmåner och subventionerad finansiering medför betydligt större regel- och administrationskrav.

6 Slutsatser och reflektioner

Föreliggande avsnitt sammanfattar de viktigaste reflektionerna följt av lärdomar och strategiska överväganden för Sverige.

6.1 Offentlig finansiering som en katalysator för uppskalning?

Uppskalningsgapet i Europa är tydligt. Innovationskraften är stark och antalet startups högt, men alltför få utvecklas till globala scaleups. Den främsta flaskhalsen är kapitalmarknadernas begränsade storlek och fragmentering, i kombination med brist på tillväxtkapital i sena faser. Detta skapar ett strukturellt underläge jämfört med USA.

Grön teknik är ett område där gapet är något mindre. Politiska initiativ och en stark inhemsk efterfrågan har skapat en stabil grund, men företagen möter fortsatt hinder i form av stora kapitalbehov, längre tid till marknad och höga regulatoriska risker. Konsekvensen blir att många bolag säljs eller flyttar verksamheten till marknader med bättre finansieringsförutsättningar.

Offentligt stöd har i många fall varit avgörande för att minska gapet. Nästan hälften av Europas snabbväxande gröna teknik-startups fick offentlig finansiering 2023, att jämföra med drygt en fjärdedel i USA. Mellan 2010 och 2021 stod statliga aktörer för en dryg fjärdedel av riskkapitalfinansieringen i Europa. Trots detta kvarstår utmaningar. Finansieringen är ofta fragmenterad, långsam och saknar långsiktig förutsägbarhet, vilket riskerar att hämma kontinuiteten i företagens tillväxtresor.

För Sveriges del är bilden tudelad. Innovationssystemet är välutvecklat och den gröna industrisektorn stark, men investeringarna i sena tillväxtfaser är begränsade och uppskalningsgapet gentemot USA stort. Offentlig medverkan i sena faser är ovanlig och sker indirekt genom exportstöd, EU-program eller riktade klimat- och industrisatsningar. En nedgång i riskkapitalinvesteringar efter 2023 har tydliggjort sårbarheten i det svenska ekosystemet.

6.2 Vad gör andra länder som Sverige kan lära sig av?

För att Sverige ska kunna behålla och utveckla en konkurrenskraftig grön industri och undvika att lovande gröna uppskalningsbolag säljs till utländska aktörer eller flyttar krävs en ökad mobilisering av privat kapital och ökade möjligheter för långsiktiga investeringar. Staten kan komplettera marknaden, antingen genom att stärka marknadens funktion eller öka riskkapiteten, genom lån, kreditgarantier och riskkapital. Staten kan också bidra till att minska transaktionskostnader, tillhandahålla information och stödja kompetensutveckling.

I en diskussion om vilken roll staten kan och bör ha finns det insikter för Sverige att hämta från andra länder. Analysen av internationella erfarenheter visar att relevanta offentliga instrument för att katalysera privat kapital delar tre grunddrag:

- **Riskreducering och kapitalmobilisering** – de har utformats för att attrahera privat kapital och minska investerarnas exponering.
- **Tydlig målgruppsanpassning** – de har ett särskilt fokus på kapitalintensiva högriskprojekt och ”först-i-sitt-slag”-lösningar.
- **Långsiktighet och systempåverkan** – de har en koppling till industriell kapacitet, klimatnytta och strategisk konkurrenskraft.

Statsstödsrättsligt är instrument som erbjuder icke-finansiellt stöd eller pari passu-investeringar lättast att införa. Skatteförmåner och subventionerad finansiering kräver notifiering till EU-kommissionen och innebär en mer komplex hantering, men kan vara effektiva.

6.3 Vägval för Sverige

Även om Sverige har ett moget ekosystem med hög kapitalintensitet kvarstår ett tydligt uppskalningsgap, och utmaningen att mobilisera privat kapital är fortsatt stor. Investeringarna i tillverkningssektorn är dessutom relativt begränsade, vilket riskerar att hämma industriell uppskalning.

Sverige står därför inför ett strategiskt vägval: att fortsätta fokusera på tidiga faser och exportstöd, eller att komplettera detta med långsiktiga instrument som kan attrahera privat kapital och stärka industrins gröna omställning. Det skulle kunna öka konkurrenskraften, bidra till klimatmålen och minska risken för att svenska bolag flyttar utomlands i expansionsfasen.

En sådan diskussion förutsätter dock att Sverige tar ställning till viktiga strategiska frågor:

- **Komplettering av EU-satsningar:** Är EU:s instrument för att adressera scaleup-gapet tillräckliga, eller krävs det svenska insatser? Hur kan svenska initiativ samverka med europeiska?
- **Struktur och riskhantering:** Behövs en dedikerad svensk aktör som kan agera ankarfinansiär i större projekt? Ska möjligheter till blandfinansiering eller nya kapitalflöden (pensionsfonder, försäkringsbolag) aktiveras? Är svenska offentliga finansiärer tillräckligt riskvilliga, och behöver stödmottagare eller finansiärer bättre villkor?
- **Målgrupp och systempåverkan:** Ska insatserna riktas mot nischade högriskprojekt eller byggas för att påverka hela ekosystemet? Hur kombineras kapital med mentorskap och ekosystemstöd för långsiktig industriell kapacitet?

